ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII – Број 613
Субота, 28. октобар 1961.
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

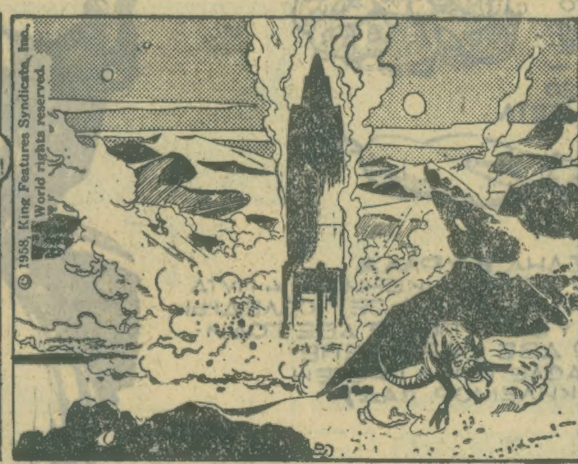

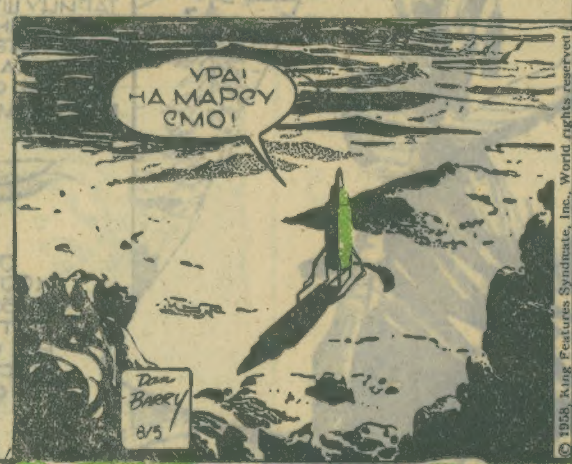

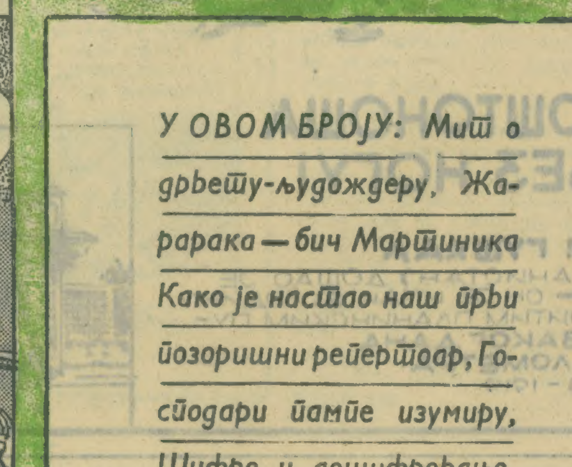

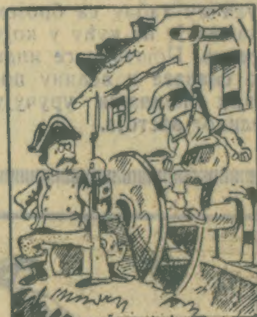
КРОЗ ВЕКОВЕ

ДВОБОЈ ВЕРЕНИКА

У 13. веку је у Енглеској, безразложно остављена вереница имала право да изазове на двобој бившег вереника. По правилима тога двобоја она је њега нападала каменом везаним у један крај дугачког комада платна. Он се бранио дрвеним буздованом, али седећи у плитком шафољу док му је лева рука била чврсто везана

КАЗНА ЗА НЕПОШТЕНЕ МЛИНАРЕ

У неким германским државама кажњавали су у 18. веку млинаре који су варали при млевењу жита на тај начин што су од њихових воденица одводили воду, а млинаре при

моравали да сопственом снагом покрећу воденични точак. Газећи по лопатицама воденичног точка кажњени млинар морао је да самеље кола жита.

ПАПАГАЈ ИЗДАЈЕ ТАЈНУ

Руска царица Катарина Велика имала је једног папагаја који је стално био у њеној радној соби. Баш у то време припремао се поход на Персију који је требало чувати у највећој тајности. Међутим, цео Петроград веома је брзо сазнао за ову државну тајну јер је једног дана, кад у соби није било никог, папагај у свом кавезу крај отвореног прозора почео да крешти на сав глас: „Кренимо на Персију!“

ПРАСЕ УМЕСТО БУСОЛЕ

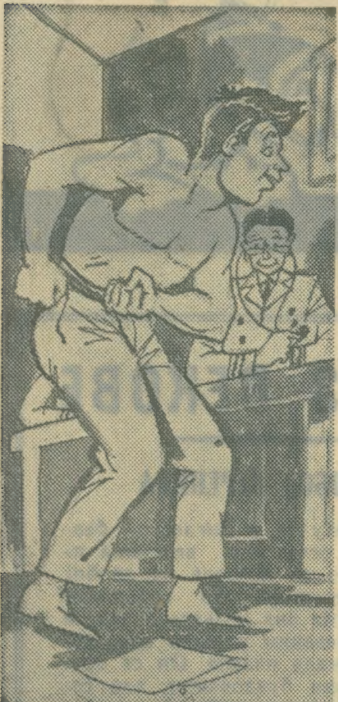
Кажу да прасе кад се нађе у мору нагонски плива према најближем копну. Због тога су у време кад још није постојао компас стари морепловци, кад

би изгубили оријентацију, бацали прасе или свињу у море и свој брод усмеравали у правцу који је њихов „живи компас“ изабрао.

ПРИЧА О »ЈУНАКУ«

Данас је већ крај прегледа. За који час пашће одлука: способан или неспособан. За сада још цивил, младић је готово буљио у уста чланова комисије за регрутацију.

Резултат је већ унапред био прилично јасан јер је младић нормално видео, био снажно грађен, није имао дустабане нити чир у стомаку, свим прстима на рукама и ногама је могао да креће, притисак крви био је нормалан.

Чланови комисије се погледаше и председник запита младића:

— Па, изгледа да ћете бити добар војник?

Било је то уобичајено питање у таквим случајевима али младић одједном засија, а очи му одушевљено засветлеше:

— Бићу идеална слика војника, бићу јунак!

Председавајући се очински насмеши али младића више нико није могао зауставити — он је и даље бучно набрајао:

— Борићу се као лав. Пуцаћу до последњег метка, а онда нападати бајонетом. Први ћу поћи у бој и последњи се кући вратити!

— Добро, добро — одмахну председник руком стишавајући га — уверен сам да ћете служити на част својој јединици!

Одушевљење младића још је врило — он је и даље на дугачко и на широко набрајао своја будућа јуначка дела:

— Борићу се до последње капи крви. Ако изгубим десну руку, пуцаћу левом а ако и она откаже, нападаћу ногама и зубима! Бацаћу атомске бомбе у непријатељске ровове...

Сав задихан и ужарених очију гледао је младић чланове комисије. Председник рече:

— Храбар момак зар не?

Лекар климну главом у знак одобравања а младић се приближи лекару и упита га преклињућим тоном:

— Зар не сматрате да сам бар мало луд?

ЗАЈЕДНО СА ТАБЛОМ

На Малајским острвима разносачима писама заиста није лако да обављају своју службу. Кад неко од мештана промени стан са собом понесе и уличну таблу са бројем и поставља је на кућу у коју се доселио. Поштари се ипак некако сналазе и већину поштанских пошиљки уручују без великог застоја.

МИТ О ДРВЕТУ — ЉУДОЖДЕРУ

Огроман „ананас", висок као слон, усамљено расте у дубини мадагаскарских шума. На њему је само осам великих листова с трњем оштрим као тигрове канџе, а на горњем делу шест белих прутова који се извијају парајући ваздух јаким звиждуком.

Два пута годишње, пробијајући се с муком кроз шуму, страшном дрвету долазе људи у походе — да би га нахранили људским месом. Везаних руку и ногу, заробљеник ужаснуто посматра зеленог људождера. Певајући и ударајући дланом о длан, око дрвета играју сујеверни припадници племена Мкодо. Осуђеног на жртвовање они приморавају да испије сок дрвета-људождера.

— Тсик! Тсик! (Пиј! Пиј!) — вичу му.

Опчињен пенушавим отровом, несрећник се сам пење на врх „ананаса". У истом трену бели прутови обавијају му се око врата, а огромни, начичкани трњем листови што подсећају на лишће агаве, склапају се над њим као чељусти каквог фантастичног чудовишта и притискују га страховитом снагом све док га не претворе у пљоснату погачу.

Овај, дословно наведен, чланак о ананасу-људождеру објавио је 1880. године један амерички часопис. Његов аутор је био неки пастор - мисионар Карл Лихе који је „обучавао слову божјем житеље Мадагаскара".

Касније је његов чланак пренео читав низ европских листова и часописа. Међутим, мисионар је просто измислио и племе Мкодо и његовог страшног идола. На жалост, фантастичне приче о биљкама које се хране животињама и људима и данас се с времена на време појављују на страницама неких часописа и листова.

Као и чланак мисионара Лихеа, и ове приче су чиста измишљотина. У природи заиста постоје биљке-месождерке, али оне нису људождери, већ инсектоједи.

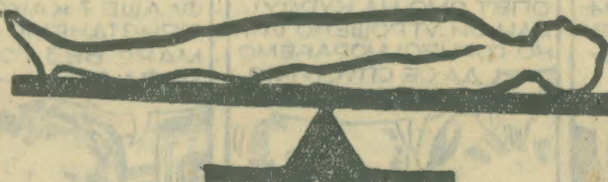
Научнике је дуго мучило једно питање: због чега је овим биљкама потребна животињска храна и због чега се оне не задовољавају, као остале биљке, оним што њихово корење извлачи из земље, а лишће из ваздуха?

Биљке-инсектоједи обично се срећу на обалама блатишта, у тресетиштима, на сиромашном тлу. У томе и лежи узрок њихове необичне исхране: оне надокнађују азот кога нема у земљишту соком инсеката којима се хране.

Постојбина биљака-инсектоједа су тропски предели. Досад су ботаничари класификовали преко 500 оваквих биљака. Све оне су прилично мале и ниједна од њих не би могла да „поједе" нешто крупније од инсекта.

ЗАНИМЉИВОСТИ О НАМА САМИМА

Ако бисмо човеку опруженом на дасци која је доведена у равнотежу (као на цртежу) дали да реши најједноставнији задатак из аритметике, равнотежа даске би се пореметила и ако се он не би ни покренуо. Чиме је то изазвано? У тренутку решавања задатка мождани крвни судови су се проширили, у главу је притекло више крви и она је постала тежа.

Може се изазвати и обрнута појава: ако би човек на дасци мислио о трчању, претегнуће онај крај даске на коме леже ноге.

Срце — пумпа која ради без прекида — испумпа за просечан човечји живот (70 година) око 175 милиона литара крви. Ова количина равна је запремини језера које би било дугачко 10 и широко 7 километара, а дубоко 2,5 метра.

Седам одсто укупне тежине човека отпада на крв. Ако је човек тежак 70 килограма у његовом организму има око 5 литара крви. Међутим, сва та крв не циркулише непрекидно већ се један њен део налази у резерви, у такозваним „крвним депоима" — слезини, јетри, кожи. При томе јетра садржи 20%, слезина — 16%, поткожни крвни судови 10% целокупне количине крви. Значи у „крвним депоима" мирује око 46% крви.

При напорном физичком раду или у случају губитка крви јавља се потреба за том резервном крвљу. Тада се она избацује из депоа у крвне судове да би омогућила нормалан рад организма. Кад напоран рад престане, један део се враћа опет у депое.

Ripley's — Веровали или не!

ПОШТОНОША БЕЗ НОГУ!

ГУЛАМ ГУШХАЛ ИЗ ГУРЗИВАНА (АВГАНИСТАН) ДОШАО ЈЕ НА СВЕТ БЕЗ НОГУ — ОН ЈЕ ИПАК 21 ГОДИНУ НОСИО ПОШТУ КАМЕНИТИМ ПЛАНИНСКИМ ПУТЕМ ПРЕЛАЗЕЋИ СВАКОГ ДАНА 33 КИЛОМЕТРА! 1898-1919

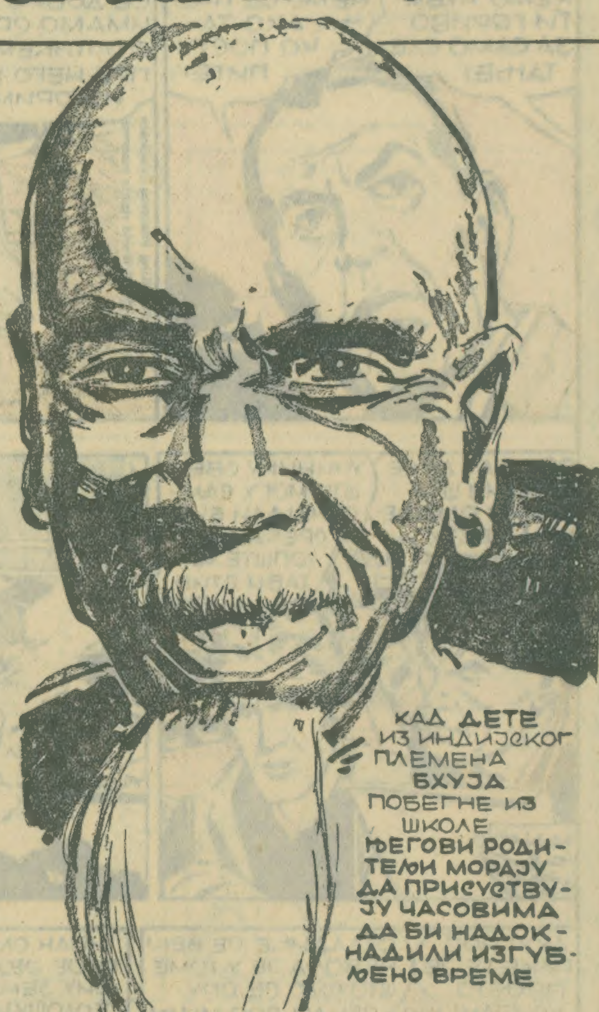

ЛОБАЊУ ЧЕШКОГ КРАЉА ВАЦЛАВА КОЈИ ЈЕ УМРО 935 ГОДИНЕ КРУНИСАО ЈЕ ЧЕШКИ НАРОД 1 000 ГОДИНА ПОСЛЕ ЊЕГОВЕ СМРТИ

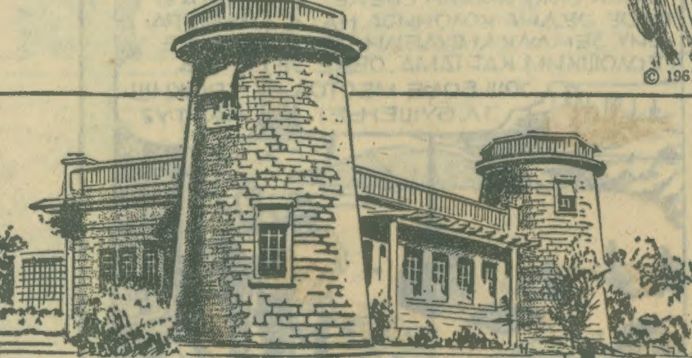

РИБА-КОТАРИЦА МОРСКА ЖИВОТИЊА КОЈА ЛОВИ РИБЕ КОЈИМА СЕ ХРАНИ У КОТАРИЦУ ШТО ЈЕ НАЧИНИ ОД СОПСТВЕНОГ ТЕЛА — ИМА 81.920 ЕКСТРЕМИТЕТА

ЈЕДНА **БУРМА** КОЈУ ЈЕ ПЕГИ КЕНИГАН 4 ПУТА ГУБИЛА, НАЂЕНА ЈЕ ПОСЛЕДЊИ ПУТ У ВРТУ ПОСЛЕ ДВЕ ГОДИНЕ С ДВЕ ШАРГАРЕПЕ ИЗРАСЛЕ КРОЗ ПРСТЕН (КИЛЕМОР, САД)

КАД ДЕТЕ ИЗ ИНДИЈСКОГ ПЛЕМЕНА БХУЈА ПОБЕГНЕ ИЗ ШКОЛЕ ЊЕГОВИ РОДИТЕЉИ МОРАЈУ ДА ПРИСУСТВУЈУ ЧАСОВИМА ДА БИ НАДОКНАДИЛИ ИЗГУБЉЕНО ВРЕМЕ

ЈЕДНА ВИЛА У ИСТЕМУ, НА РТУ КОД (САД), САГРАЂЕНА ЈЕ ИЗМЕЂУ ДВА СТАРА СВЕТИОНИКА

Одговор мудраца

Стари филозоф Критиас је шетао једног дана изван Атине кад га нападоше разбојници. Видевши да је њихов заробљеник сиромашни мудрац, а не богати трговац кога би могли опљачкати, они се разбеснеше и рекоше му:

— Дозвољавамо ти да нам нешто кажеш. Ако то буде нека истина ми ћемо те пробости, а ако не буде обесићемо те.

Филозоф се мало замисли и онда им рече нешто. После овога разбојници га нису могли ни обесити ни пробости. Шта им је он то рекао?

Критиас је казао: — Ви ћете ме обесити.

Да су га сада обесили, он би умро и према томе рекао истину, а за истину је требало да буде прободен, али тада не би изрекао истину, а за неистину је имао да буде обешен.

Разбојници видеше да их је старац надмудрио и пустише га.

Робот за венчање

У Чикагу при улазу у многе цркве стоји „робот за вен-

чање". Будућим супружницима он урезује имена на прстење — наравно уз одговарајућу накнаду.

КРАВЕ НИСУ СМРЗОТИНЕ

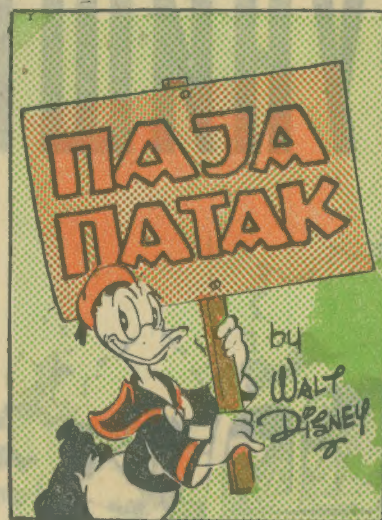
У једном научном институту где је испитиван скроб као допунска храна животиња које не трпе велику хладноћу, утврђено је да овца може иако једе обичну храну да издржи хладноћу до

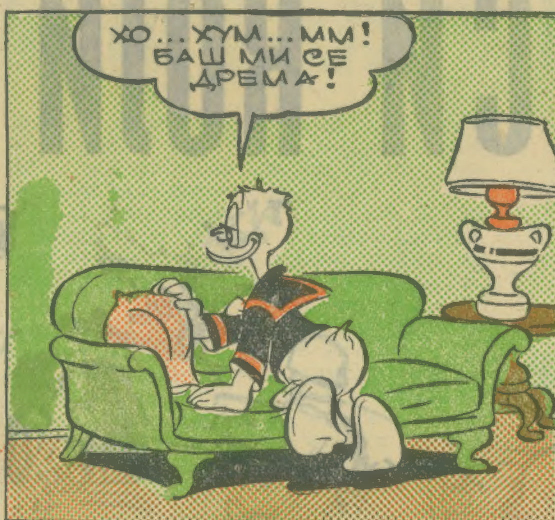

минус 20 степени, пре но што почне да троши масне резерве из свога ткива. Што се тиче крава музара, стручњаци из института кажу да оне могу да остану на уобичајеној храни све до минус 18 степени.

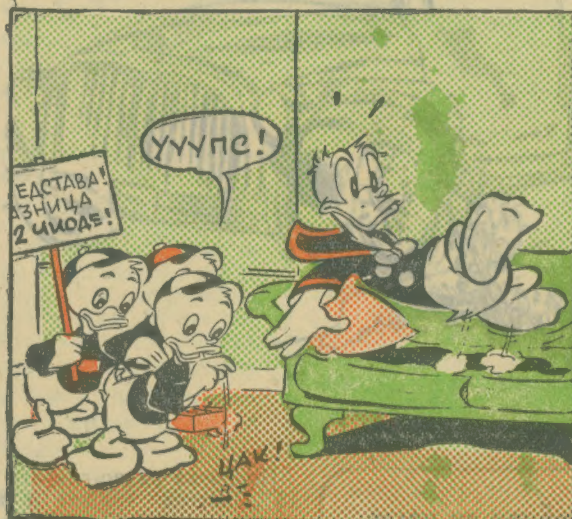
Све заједно-успех

Опера „Кармен", чији је либрето израђен према новели Проспера Меримеа, била је животно дело Жоржа Бизеа, француског композитора (1838—1875). У почетку није наишла на добар пријем код публике. Тек после изврсног извођења у Бечкој опери када се видело да добри солисти, хор и оркестар много доприносе добром делу — опера је прокрчила себи пут до свих позорница света и остала на њима и до данас.

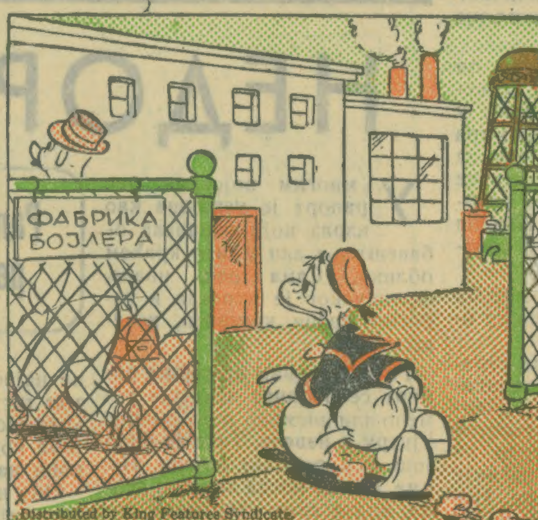

Живео сам међу лавовима

Хевит Иви, 20 година чувар звери у Јужној Родезији, описао је своје доживљаје међу дивљим животињама.

Једне тамне ноћи остао сам у Шангаги-гејту, у Кригеровом националном парку. У близини се налазио крал за стоку у који је, те ноћи, покушало да уђе 6 лавова, али пошто је ограда била изузетно јака, изазвали су само панику и ништа више. Једна лавица је покушала да се провуче, али је била рањена и онда се повукла. Тражили смо је идућег јутра, али се склонила у парк и нисмо је нашли.

Лавови често нападају крда бивола пошто њихово месо највише воле. Притом они имају нарочиту тактику: сакрију се у шипраг и кад се неки биво мало удаљи од крда, нападну га самог. Најчешће му прекину тетиве на задњим ногама и онемогуће му кретање. Кад се крдо удаљи, лавови изађу из заклона и поједу жртву.

Једанпут сам у Шиндвецију наишао на жалостан призор: велики биво је лежао на песку тешко рањен, а поред њега мртав лав и лавица. Сви су изгубили живот у тешкој међусобној борби. Опалио сам из пушке и ослободио бика тешких мука. После су вероватно наишли лавови који су појели и лавове и бивола.

Многи људи не верују да лавови поједу своје мртве. Међутим ја сам лично ово посматрао, али морам напоменути да се то догађа само где питање исхране није решено, као на пример у националним парковима.

Лав врло често заврши живот у стомаку хијене. Посматрао сам једном приликом како је група хијена пратила старог, изнемоглог лава. Он је покушао да се склони, али узалуд. А кад је пао од изнемоглости, хијене су га још живог растргле и појеле.

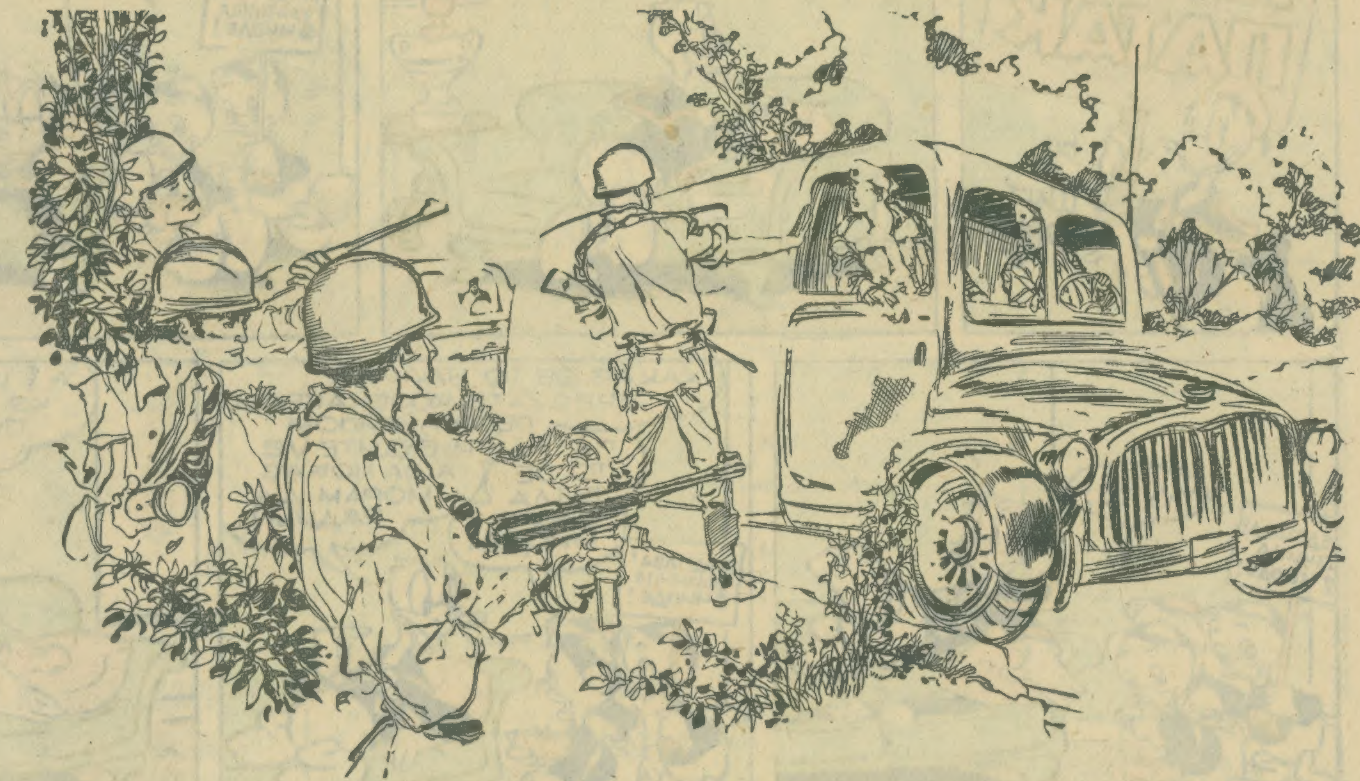
»ЈЕДИТЕ СВОЈЕ НЕПРИЈАТЕЉЕ«

„Једите печене скакавце! Не заборавите да су пре двадесет и пет векова скакавци били омиљена храна египатских фараона". Овај апел објавио је недавно један каирски лист, а одмах испод њега дат је подробан опис разних јела справљених од скакаваца. Гурмани чак тврде да печени скакавци по укусу подсећају на најбољу рибљу икру.

Пропагатора печених скакаваца има и у Аустралији. „Једите скакавце или ће они појести вас!" — вапију они. Тај аргумент убедљивији је од разних гурманских рецепата јер су јата скакаваца највећи непријатељи аустралијских фармера.

РАДИО-ТАЛАСИ КОЈИ УНИШТАВАЈУ

Лежећи у јарку поред друма који је вијугао кроз мали шумарак, скривени ноћном тмином диверзанти су приметили два велика камиона радио-станице тек када су избили иза окуке и својим полузамраченим фаровима одали своје присуство. Ветар је био тако јак да је односио звук мотора на другу страну а само на махове дозвољавао да допре до њихових ушију. Било је нешто после поноћи и за читава два сата хода, откако су прешли линију фронта, командоси нису наишли ни на једну већу немачку јединицу или колону.

— Тишина! — прошла је команда од ува до ува. Руке су чвршће стегле аутомате. Још неколико војника се мачјим корацима пребацило у јарак поред пута. Настао је кратак договор. Како поступити у овој ситуацији? Да ли је за овим камионима ишао још ко? Плен је изгледао добар а жртва прилично беспомоћна. Камиони би могли одлично да послуже за пребацивање што дубље у немачку позадину пре него што почне сутрашња офанзива.

Неколико Немаца у кабини првог камиона, дремљиви од дугог пута једва су чекали да стигну до тенковске јединице чије су радио-станице морали још рано ујутру да прегледају због очекиваног савезничког напада на том сектору фронта.

— Халт! — проломило се одједном са леве стране друма и неколико џепних лампи почело је да даје сигнале возачу да стане. Он је притиснуо кочницу и протурио главу кроз прозор да би боље видео силуете које су се брзо приближавале.

— Молимо исправе! — наставио је на најчистијем немачком језику глас који га је позвао да стане.

Немац је отворио врата камиона и силазећи почео по џеповима да тражи наређење на основу кога је имао права да дође на фронт.

Иста сцена се поновила и са другим камионом. Немци су се осећали превише сигурни, а уз то и преморени да би нешто посумњали. Командоси су радили сигурно и брзо, и после свега неколико минута већ били у камионима.

Брз преглед унутрашњости показао им је да је ту целокупна покретна радиостаница за поправку радио-уређаја. Чинило се да је она за Немце сада представљала праву драгоценост јер су хитни налози, нађени код непријатељских официра, говорили да је пређено три стотине километара у намери да се изврше потребне преправке на станицама уграђеним у тенкове типа „Пантер" који су оперисали на овом делу фронта. У документима су наведена тачна места где ће се оправке вршити: број тенкова, њихове ознаке и припадност јединицама.

Већ сама та чињеница била је од неоцењиве вредности за савезнике који ни издалека нису знали са чим ће се сусрести. Ако би се вратио само са овом вешћу одред је могао сматрати да је испунио свој задатак преко сваког очекивања. Али у глави капетана Лебонда рађао се други план. Брзо је сазвао све своје људе и одредио тројицу да пођу одређеним правцима и покушају да се пребаце натраг, до савезничког штаба, и предају прикупљене податке.

Окренувши се осталима он кратко објасни у чему је његов план: да не иду више у немачку позадину и тамо траже објекте за напад, већ да се просто обуку у немачке униформе и наставе да извршавају задатак ових Немаца које ће ликвидирати у кратком гушању на друму.

Непуних петнаестак минута после обрачуна камиони су опет кренули друмом.

Била је зора када је стражар на провизорном полигону где се налазило 13 „Пантера" јавио своме претпостављеном да један официр из специјалног одељења за везе жели са њим да говори. Поспани пуковник се тешко дигао са пољског кревета у шатору који је преко ноћи ветар два пута готово био одувао. Промрзао и грипозан, навукао је блузу и чизме а у чакширама је спавао већ трећу ноћ. Онда је наредио да пусте везисту.

Разговор између њега и капетана Лебонда, за кога се не може рећи да није изгледао феш у немачкој униформи, био је прилично кратак: пуковник је тражио од штаба да му пошаље стручњаке који ће поправити радио-станице у тенковима, капетанове исправе су биле у реду, сви печати оригинални а камиони са потребним алаткама и људством стајали су на улазу у логор.

Лебондови људи у комбинезонима приступили су својски послу. Иако је њихово знање радио-телеграфских уређаја било већ по природи рода оружја у коме су служили — добро, вођа целог подухвата био је поручник Бертс који је Лебонду у многоме помогао да дође на замисао да уграде динамитске патроне у радио-уређаје немачких тенкова.

Савезнички командоси заробили су немачке везисте и место њих »оправили« радио-телеграфске уређаје у тенковима

Пошто су се изненада нашли у положају да не само дођу до немачких тенкова, већ да као „немачки радио-везисти" на њима врше поправке, Бертс је одлучио да се као много ефикасније уграде снажне динамитске патроне у саме радио-пријемнике у тенковима али тако да не експлодирају одмах већ само на сигнале, дате преко одређене таласне дужине, који би затворили струјно коло и активирали експлозив. У току оних неколико часова што су путовали од места на коме су пресрели камионе па до првог тенка на коме су имали да изврше оправке, Бертс је успео да направи жељени спој између патроне и пријемника, јер је добро познавао разне типове немачких радио-станица као и оне које су се налазиле уграђене у заплењеним камионима. Поручник је, делећи динамитске шипчице војницима објаснио шта имају да ураде кад растворе пријемни апарат на немачком тенку.

Поправка радио-апарата на 13 „Пантера" трајала је неколико часова. За то време су Бертс и Лебонд трчали од једног до другог тенка и помагали својим људима који су са више или мање вештине успевали да уграде експлозив у пријемнике и то пред очима самих Немаца који су се дивили спретности „везиста".

Пошто је извршио пробу неколико уређаја пред командантом немачких тенкова поручник Бертс је рапортирао да су апарати у реду, али да ће се са својим људима вратити сутрадан да донесе још неке делове. Лебонд је затражио од немачког пуковника потврду да је са својом момчади провео на оправкама четири часа док му је он са своје стране издао писмено уверење да ће му приликом идуће битке радио-станице у тенковима функционисати као никад раније. Све форме, толико потребне Немцима, биле су испуњене и командоси, док су камионима лагано излазили из логора, једва су успевали да се уздрже од смеха.

У току тог преподнева одред капетана Лебонда извршио је још неколико преправки и нигде није изазвао ни најмању сумњу.

Једино чега се Бертс плашио било је да неко случајно не одабере таласну дужину на коју је темпирао експлозив, и да на њој не почне да шаље сигнале. Али зато је постојала мала вероватноћа пошто је он изабрао таласно подручје које се веома ретко или уопште не употребљава.

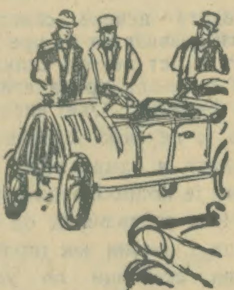
Тачно у 3 часа поподне тога дана савезничке снаге су кренуле у напад. После страховитог артиљеријског баража пошли су тенкови и пешадија. Сачекали су их немачки противколци и први „Пантери".

Развила се страховита битка у којој су Немци на моменте били надмоћнији у оклопним снагама. А онда се почело на бојишту одигравати „чудо". Пред сам напад, посаде савезничких тенкова су обавештене да приликом сусрета са непријатељским тенковима емитују сигнале на одређеној таласној дужини, прекидајући за тренутак редовну везу међу собом.

Наређење није ништа више казивало али када су прва два три немачка „Пантера" одлетела у ваздух пре него што је на њих опаљено и једно зрно, савезничке посаде су поверовале да се ради о неким тајанственим смртоносним зрацима. Тога дана постављени експлозив разнео је десетину немачких тенкова док су неки, код којих су „радио-уређаји" на њихову срећу отказали, остали читави.

ИЗВОЗ НИЈЕ ДОЗВОЉЕН

Недавно је у британском граду Баоло Еби одржана лицитација старих кола. Продат је 21 модел, а највеће интересовање купаца побудио је модел „Хиспано суиза" из 1912. године, са мотором од 16 коњских снага. Најстарији модел је био из 1900. године.

Приликом продаје водило се рачуна да сва ова кола, која су у ствари уникати, остану и даље у Великој Британији.

НЕДОРЕЧЕНИ РАПОРТ

Рапорт у римској војсци — Три Цезарове речи — У спомен најкраћег рапорта...

У многим војскама реч рапорт је усвојена као израз који означава обавештење али у што краћем облику. Сама реч, иначе, француског је порекла и rapporter значи казивати, извештавати.

Готово у свим армијама рапорт се и данас исказује усмено или писмено и то обично ујутру и навече. Тако је било још и у римској војсци. Наиме, одмах после заласка сунца, врата свих утврђених логора су затварана и командири осигурања, једновремено, у одређени час, извештавали дежурног трибуна, сличном данашњем дежурном у гарнизону, о томе да су сва врата затворена. У току ноћи римским улицама су се кретале патроле, такозване преторијанске. Њихове вође, чим би свануло, морале су да поднесу рапорт префекту, команданту преторијанаца, о свим догађајима по улицама у току ноћи.

И данас је, исто тако, обичај да се рапорти одржавају помало свечано. Они који долазе да рапортирају морају, поред осталог, да буду беспрекорно одевени и уређени. А то има своју традицију. У Француској, рецимо, за време владавине Луја XIV, у XVII веку, краљеви гардисти, мускетири, који су патролирали ноћу улицама Париза, врло често су се тукли са противницима краља.

У тим борбама било је и рвања, поцепаних и искрвављених униформи. Али, и поред тога, мускетири су били дужни да се рано ујутру окупе на свечано уређеном тргу, обучени у парадне униформе, обријани и уређени као у дане највећих празника. Ту, на том тргу, они су извештавали краљевог ађутанта о догађајима који су се збили у току ноћи на улицама Париза.

Оно што се одувек, а данас нарочито, ценило као посебна вредност сваког рапорта била је — благовременост. Јер у војсци, нарочито за време рата, извештај има пуну своју вредност само ако се уручи на време ономе коме је намењен. То потврђују многи примери из историје ратова. Ево једнога:

За време другог пунског рата (218-201. године пре наше ере) Ханибал је нашавши се у неприлици, са нестрпљењем очекивао појачања која су му преко Алпа имала да стигну из Шпаније у Италију. Међутим, курири који су Ханибалу носили писмени рапорт о правцима кретања тих појачања, односно где би она могла да се споје са снагама које су се већ налазиле на фронту — били су похватани у долини реке По. На тај начин Римљани су на време осујетили планове Ханибала и спречили спајање његових снага са појачањем из Шпаније под командом Хаздрубала. И Ханибал је био принуђен — да напусти Италију...

Вредност рапорта се одувек ценила, па и данас разуме се, по краткоћи: што краћи — тим бољи.

Као узор краткоће рапорта и данас се често наводи један из првог века пре наше ере, 47. године. Цезар се тада пребацио у Малу Азију и у муњевитом налету, код Желе, победио понтског краља Фарнака. Римском сенату он је поднео рапорт од само три речи: veni, vidi, vici, (дођох, видех, победих).

Али најкраћи рапорт у историји ратовања поднет је још раније, 490. године пре наше ере, на Маратонској равници, када је Милтијад са свега 10.000 војника победио много надмоћнију персијску војску којом је командовао Дарије I. Грци су неочекивано, до ногу потукли Персијанце, од којих су се само неки спасли на тај начин што су се укрцали на бродове и — побегли. Да би што пре обавестио своје земљаке о великој победи, Милтијад је упутио гласника Филипидиса у Атину. Овај је трком кренуо да Атини јави о победи. Али кад је стигао на циљ — пао је мртав од умора.

У спомен тог недореченог рапорта гласника Филипидиса, који је претрчао око 40.000 километара, уведена је и најдужа стаза у атлетици (42.195 метара), названа по месту битке — маратонска трка.

Не питамо колико имате година, већ како се осећате

ХОР СТАРАМАЈКИ ИМА 707 ГОДИНА

Све је почело врло скромно и наивно. Десет париских старамајки, осећајући се младе иако су им унуци, некима и праунуци, већ одрасли људи, одлучиле су да се сваког уторка састају и певају у хору. Била је то амбиција — да певају за своје задовољство.

Али једног дана о њима се чуло и неко је дошао да их замоли да учествују на неком концерту у добротворне сврхе. Да ли су могле да одбију позив? Никако. Отишле су, попеле се на подијум и изазвале сензацију. Публика је толико пљескала да је члановима ваљда најстаријег хора на свету запретила озбиљна опасност од повишеног крвног притиска услед наглог узбуђења.

Неколико дана касније дошао им је на пробу Морис Шевалије а затим и други асови песме. Тако је париски хор старамајки постао познат. Отада редовно вежба уз пратњу клавира, али у присуству — лекара, а понуде за концерте у већини случајева — одбија.

ЖАРАРАКА — БИЧ МАРТИНИКА

Бич острва Мартиника није вулкан Мон-Пеле мада су његове ерупције нанеле овом мало-антилском острву огромне штете. На острву постоји још страшнија напаст: жарарака, једна од најотровнијих змија Новог света.

Занимљиво је да је до краја прошлог века на Мартинику било само безопасних змија — неотровница. Жарарака се релативно недавно појавила. Откуда је и како дошла?

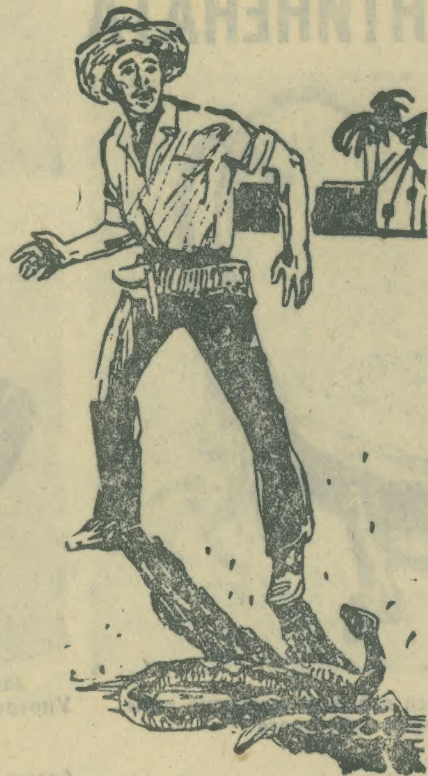
Почетком 19. века трговина робљем била је достигла свој врхунац. Наоружане банде трговаца „црном кости" нападале су мирна афричка села убијале старце а младе окивале и бродовима их отпремале у Нови свет. Француски и шпански колонизатори, сопственици плантажа шећерне трске на Куби, Хаитима и другим острвима Западне Индије, куповали су „црну кост" и тако стицали бесплатну радну снагу. Али, многи од ових несрећника нису пристајали да без роптања тегле ропски јарам. Било је таквих који су бежали од својих господара и многи од тих бегунаца скривали су се у непроходним шумама Мартиника.

Плантажери су слали за бегунцима читаве казнене експедиције и приређивали праве хајке на робове. Последњи њихов корак касније им се тешко осветио.

Наиме, они су из Бразилије допремили неколико стотина жарарака — змија и пустили их у шуме Мартиника. Жарарака је дебела као рука одраслог човека, дужина јој варира од два до два и по метра, мада се понекад могу наћи и примерци од четири метра. На опалом лишћу или сред испреплетаних грана њу је готово немогућно приметити. Креће се бешумно и запањујућом брзином. Код човека смрт наступа један час после њеног уједа.

И ту опасну змију колонизатори су изабрали за свог савезника у борби са одбеглим црним робовима. Средство се показало успешним: стотине одбеглих робова настрадали су у шумама Мартиника од уједа отровне змије.

Ипак, подмукли план колонизатора имао је и један недостатак. У својој безумној злоби, они су потпуно заборавили на то да се змије могу аклиматизовати на острву и почети да се размножавају. Кроз кратко време жарараке су стале да се појављују на плантажама, у воћњацима, на улицама и трговима, у двориштима и домовима. И свуда су доносиле смрт.

У периоду између 1822. и 1845. године, само у главном граду острва, Фор-де-Франсу, и његовој најближој околини од уједа жарараке страдало је преко две хиљаде особа.

Сви покушаји да се острво очисти од змија остали су без успеха и острвљани су се морали задовољити само мерама предострожности. Дворишта око кућа била су потпуно очишћена од траве и зеленила, а домови су по неколико пута дневно морали да се брижљиво прегледају од подрума до тавана. Врата и прозори држани су добро затворени. Радови на плантажама почињали су тек пошто би свака плантажа и њена околина биле темељито „прочешљане".

Године 1831. један енглески брод донео је на острво неколико десетина мунгоса. У својој постојбини — Индији и Цејлону — мунгос је познат као утамањивач змија који не оклева да се ухвати у коштац чак и с кобром. Али, показало се да мунгос нема природан имунитет против отрова змије — жарараке. Инстинктивно осетивши у жарараки несавладивог противника, мунгоси су се сместа „преоријентисали" на другу исхрану — ловили су домаће животиње и живину. Једном речју, постали су напаст број два.

Неколико година касније учињен је још један покушај. Из Аустралије је било допремљено неколико птица-секретара које су, као и мунгос, познате по томе што неустрашиво насрћу на змије и из тих двобоја обично излазе као победници. На жалост, на Мартинику птица-секретар није могла да покаже своје борбене особине. Наиме, она лови само дању и због тога никад није ни могла да сретне жарараку која одлази у лов искључиво ноћу.

Тако ни до данас није пронађен ефикасан начин за борбу против жарараке коју с правом називају „бичем острва Мартиника".

WALT DISNEY НИКИ — ПАС ДИВЉИНЕ

ПОСЛЕДЊИ ЗВИЖДУК

Када човек помисли на опасне врсте спортова одмах се сећа аутомобилских трка, бокса или рагбија, али последњи окршаји у Бечу, Штокхолму и Глазгову показали су да у опасне спортове треба убројати и фудбал. Судија је ту у већој опасности и од самих играча и гледалаца.

У посети код једног интернационалног фудбалског судије, господина Далбека, водио се овакав разговор:

— Уђите само, он лежи у вревету — позва нас његова жена — од јуче већ може да говори, а сутра ће смети и да устане.

— У недељу ћу водити утакмицу између Дерентхаузена и Апенвајлера и нико ме у томе не може спречити — додаде Далбек уместо поздрава. Лице му је било искрпљено фластерима а и иначе је остављао утисак да је добро изубијан. Све то ипак није могло да пољуља борбени дух овог поборника спорта.

— Ово? — зачудио се пипајући једну чворугу — ништа то не значи. Наравно, да се радило о бодовима, било би нешто друго, али то је била пријатељска утакмица...

— Требало је да га видите пре четири недеље кад се вратио из Атине са утакмице за европски куп! — рече његова жена.

— Превидео сам пету флашу пива која је полетела из публике и погодила ме пуном снагом.

— Шта мислите, колико пута сам га молила да не досуди једанаестерац против домаћих клубова. Али мислите ли да ме слуша? — јадала се његова жена.

— Ја нисам од оних који кваре расположење у друштву. Али кад пред мојим очима три Грка прво сруше турског средњег нападача а онда још и стану на њега, онда умем и ја да будем непријатан.

— Шта заправо мора фудбалски судија углавном да зна? — испитивао је један од новинара господина Далбека.

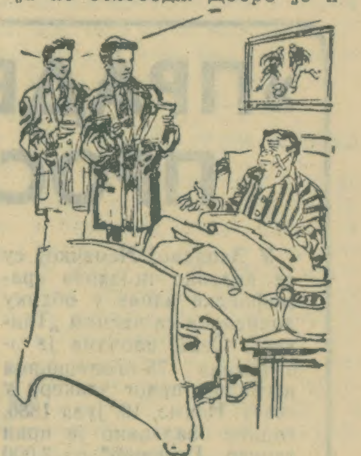
— Пре свега мора да има добре очи.

— Да би лакше открио фауле?

— Не, него да добро уочи играче који нешто против њега снују. Осим тога мора да буде одличан тркач.

— Да би могао успешно да прати игру?

— Не, већ да би се после завршетка утакмице у рекордном времену дочепао своје кабине. Осим тога мора да буде јак, да би подупро врата своје кабине и издржао у том ставу све док га полиција не ослободи. Добро је и

да се мало разуме у психологију масе јер — на слободан ударац са границе казненог простора публика и играчи у Белфасту реагују друкчије него, рецимо, она у Палерму. Ако судија то зна, може уштедети себи неколико недеља лежања у болници. Мора и да је увек у пријатељству с полицијом, јер ако шмрк прекасно ступи у дејство, могло би судији то да буде последње звиждање. Поред тога од полиције обично добије и униформу у којој га тајно одведу болничким колима.

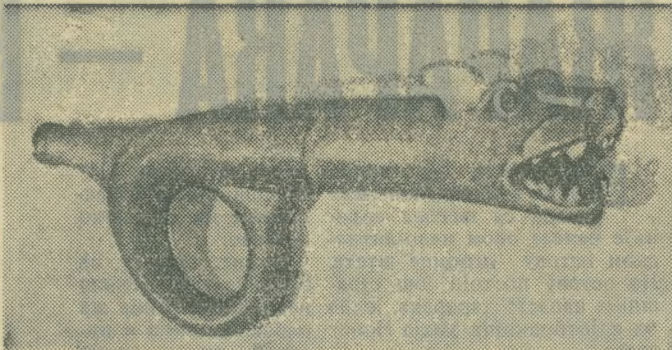
— То све звучи ужасно!

— Што се ви пренемажете! Помислите само на Јужну Америку. Тамо приличан број колега бива убијен усред игралишта, а код нас у Европи тако нешто уопште не може да се деси! — похвали Далбек европске фудбалске навијаче затварајући очи, јер га је, изгледа, у телу нешто добро штрецнуло.

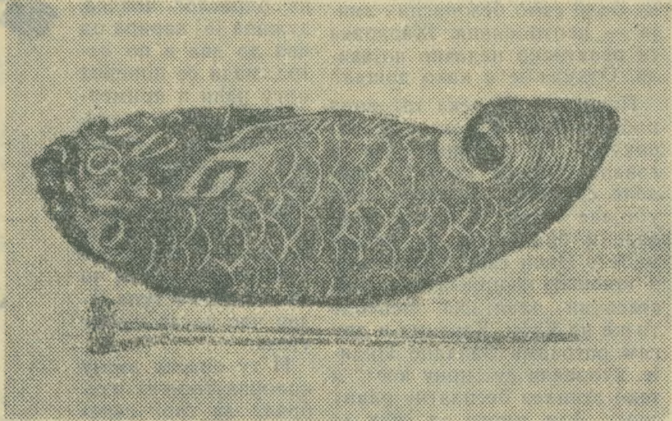
ИНСТРУМЕНТИ
СА ПЕТ КОНТИНЕНАТА

Бурманска харфа која се носи о рамену необично личи на египатску харфу исте врсте

Преисторијска труба из Перуа

Јапански дрвени бубањ (мокугијо) у облику рибе. Употребљаван је у будистичким и таоистичким храмовима

Лира од човечје лобање са роговима газеле (Африка)

Необично уживање и изненађење пружио је конгрес „Интернационалног удружења за музичку науку" одржан у Америци од 5. до 11. септембра. Конгрес је сада први пут, после 33 године одржавања, организован изван Европе.

У част музиколога отворена је у Метрополитен музеју у Њујорку, јединствена изложба „Музички инструменти са пет континената". Са својих око 1500 инструмената међу којима су многи праве драгоцености, ово је у својој врсти до сада најбогатија изложба одржана у Америци.

Изложбу је организовао доктор Емануел Винтерниц кустос музеја за музичке инструменте, и то са толико смисла за специфична историјска, етнолошка и уметничка обележја, да је чак и лаику у музичко-техничким стварима постало много шта јасно а стручњацима пружило нове податке и детаље.

Сви инструменти приказани на изложби Метрополитен музеја потичу из збирке Кроз би-Браун која се са својих 4.000 узорака сматра данас једном од највећих и најдрагоценијих на свету. Значајно је за ову збирку да је настала на личну иницијативу и стрпљивим радом једног лаика.

Када је госпођа Џона Кроз би-Брауна, путујући по Италији 1870. године, нашла у Фиренци једну малу скулптуру од слоноваче добила је жељу да прави збирку. После 19 година она је већ имала око 300 инструмената и онда је настао проблем простора пошто у њеној кући у Оранж Маунтену у Њу Џерсију, није било више места за њих. Зато је одлучила да своје благо поклони Метрополитен музеју у Њујорку.

Пошто се решила те бриге, колекционарка је појачала своју активност у толикој мери да је 1903. збирка која носи њено име, бројала већ 3.000 инструмената. Овоме су допринели својим богатим поклонима колекционарка Џозеф Дрексел и индијски музиколог Рајах Соуриндро Мохун Тагора. Важну групу оријенталских инструмената поклонила је музеју 1947. године Алиса Гети.

Овом приликом треба споменути и најстаријег стручњака за науку о инструментима Марена Марсена који је 1635. издао у Паризу чувено дело „Универзална хармонија". Неки изводи из ове књиге стоје уз старе дувачке и гудачке инструменте на изложби што доприноси да гледаоци боље схвате изложене предмете.

МИЛИЈАРДЕ ЗА ЖВАКАЋУ ГУМУ

Гума за жвакање добија се од џиновског дрвета саподијас које расте у јукатанској џунгли.

•

Жвакање гуме је постао обичај Американаца. Сваке године грађани САД сажваћу 27 милијарди гумених бомбона или штапића што стаје 250 милијарди динара. Пред почетак првог светског рата просечни Американац је годишње трошио 33 гуме за жвакање, око 1924. — 89, између 1938. и 1958. — 98 до 165, а данас — 168.

Деца нису највећи потрошачи. Рекорд носе млади и средовечни људи од 15 до 35 година, затим долазе старији а тек на крају деца.

Примећено је да се гума за жвакање нарочито много троши у време међународне затегнутости и у току ратова. Прошлог рата амерички војници су жвакали по 600 гумених бомбона годишње и учинили да се тај обичај прошири од Мурманска до острва Фиџи. Највећи потрошачи гуме за жвакање после Американаца су Канађани, Енглези и Аустралијанци.

Гума за жвакање нема никакву хранљиву вредност. Један штапић или бомбона садржи око девет калорија, али брзо изгуби укус. Прогутати гуму за жвакање, кажу, опасно је по стомак или слепо црево — али то је заблуда исто као и то да жвакање доприноси јачању виличних мишића. Једина корист од жвакања је повећано лучење пљувачке што доприноси чишћењу зуба. А главни разлог за жвакање је чисто психолошке природе: то је одличан начин да се

сузбије досада, умире живци ублажи раздраженост.

Најважнији састојак гуме за жвакање је шикл који се добија од прашумског дрвета саподијас. Високо по 30 и више метара, оно расте у бескрајним шумским пространствима мексичке државе Јукатан, пуним јагуара, комараца и „гвоздених" гуја отровница.

Власти су се у САД често али и безуспешно бориле против ружне навике жвакања јер то одаје површност духа и понижавајућу манију.

Да би постао добар гаучо, дечак још као мали почиње да се вежба у вештини хватања ласом. Зато у овом послу доцније постаје недостижан

Једина разонода гауча је пијење „мате" и дуге дискусије које се воде уз логорске ватре. Традиционални плесови се изводе само у врло свечаним приликама

»ПРАДЕДИНА« ПРОСЛАВА

У Западној Немачкој су се недавно појавиле грамофонске плоче у облику дописнице са песмом „Танкер". Овим плочама је обележена 75-огодишњица изградње првог танкера у свету. Наиме, 10. јула 1886. године запловио је први танкер „Гликауф" од 3.000 тона — прадеда џиновских танкера од 70 и више хиљада тона, какви се данас граде.

Први танкер у свету пловио је између Бременсхафена и Њујорка. У своје време овај танкер је представљао светску сензацију, јер је дотле петролеј из Америке превожен на европско тржиште у дрвеним бурадима. У исто време овај први танкер је стекао и много противника. Лучки радници су га сматрали својим великим непријатељем, па су покушали да се са бруклинског моста убаци бомба у његов димњак. Против танкера су биле десетине хиљада и других радника — оних који су изграђивали бурад за транспорт нафте преко Атлантика.

Макете овог првог танкера у свету налазе се у Немачком музеју у Минхену и Кенигстон-музеју у Лондону, где је постављена поред модела супермодерног танкера од 85.000 тона.

Потребе за протекле три четвртине века довеле су до великих промена у начину транспорта нафте. Већ сада су танкери, грађени по принципу „Гликауфа", без обзира на тонажу, превазиђени. Бродоградилишта се припремају да праве подводне танкере, јер се на тај начин олакшава транспорт нафте. Све више се користе пластичне масе јер су пробе показале да се од њих могу направити џиновске цеви за транспорт нафте.

Колико је за 75 година напредовала изградња танкера, сведочи још и овај податак: у овом малом броду је било 30 људи посаде, а модерном су потпуно довољна само три лица да рукују и врше надзор над електронским уређајима који са успехом замењују човека.

»ГОСПОДАРИ ПАМПЕ« ИЗУМИРУ

Аргентински фолклор приказује своје гауче као и Северна Америка своје јунаке са дивљег запада — каубоје, као романтичне владаре пашњака.

Широки појас, украшен сребрним новцем, неопходан је део гаучове гардеробе. За њега, позади, затакне дуги оштри нож

Дужност гауча се састојала у томе да држе на окупу на бескрајним пампама огромна крда говеда, понекад и од 10.000 грла. У последње време километарски дуге ограде од бодљикаве жице олакшавају посао гауча, јер оне деле поједине паше, а џипови, па понегде чак и авиони, врше улогу патроле. Гаучо је тако заменио седло воланом јаких и издржљивих аутомобила.

Ипак ова модернизација није допрла свуда. На појединим местима још има гауча који јашу на својим малим издржљивим пампа-коњима и помажу одржавање сточног фонда Аргентине, који се цени на око 50 милиона грла! Сигурно је да ће и ови преостали гаучи за неких десетак година припадати прошлости. Још једино ће се њихови ликови појављивати на филмском и телевизијском екрану.

Дивљи коњи и мазге живе слободно у пампи. Својом спретношћу, снагом и вештином гаучи савлађују коње и мазге и стварају од њих корисне животиње. Главни оброк гауча, „асадо", састоји се од великих комада говеђег меса печеног на жару. Понеки поједе и 3 кг меса дневно

КАКО ЈЕ НАСТАО НАШ ПОЗОРИШНИ РЕПЕРТОАР

Кад дође недеља или какав празник, калфе занатлијске и трговачке, биле су слободне и могле тај дан да проведу како им је воља — говори Доситеј Обрадовић у својој аутобиографији.

Ти младићи, по градовима Војводине крајем XVIII века, празничне дане проводили су бучно и весело али сасвим „упразно".

„Колико мајсторских и трговачких момака имаде, који недељу и светац скитањем проведу, а зашто? Зато што немају никаква посла, немају ничим се утруђавати (занимати). Господар им не заповеда у ове дане радити, а сами не знају чим ће се бавити или време проводити" — писао је Емануило Јанковић, 1787. године, у предговору свог превода Голдонијеве комедије „Терговци", намењеног баш тој омладини, новом нараштају српског грађанског друштва. „Да имаду књига забавних, угодних, повољних, корисних и поучних, бар неки од ових момака трчао би овим књигама како остави иглу или риф из руке. Ал камо Срби, где сте? Што спавате, зора је; пробудите се; време је већ" — позивао је он на писање.

Одиста, у то време још није међу Србима било ни корисних ни забавних књига. Додуше, Доситеј је својим „Животом" пробио лед, али писаца који би пружили књигу народу, осим њега, готово и није било.

Емануило Јанковић, кога је Доситеј назвао „добри пријатељ", био је један од првих његових последника и цео свој живот је посветио просвећивању српског народа.

Превод Голдонијеве комедије »Терговци« био је први позоришни комад на српском језику, намењен разоноди и поуци омладине

Рођен је у Новом Саду (1758—1791). После завршене гимназије студирао је медицину на универзитету у Халеу у Немачкој. Претпоставља се да је лично упознао Доситеја, јер је штампао своја дела у Лајпцигу, где су штампана и главна Доситејева дела. У науци се Јанковић истакао својим радом о испаравању воде и о киши (1787), што је опет једно од првих природњачких дела у Срба.

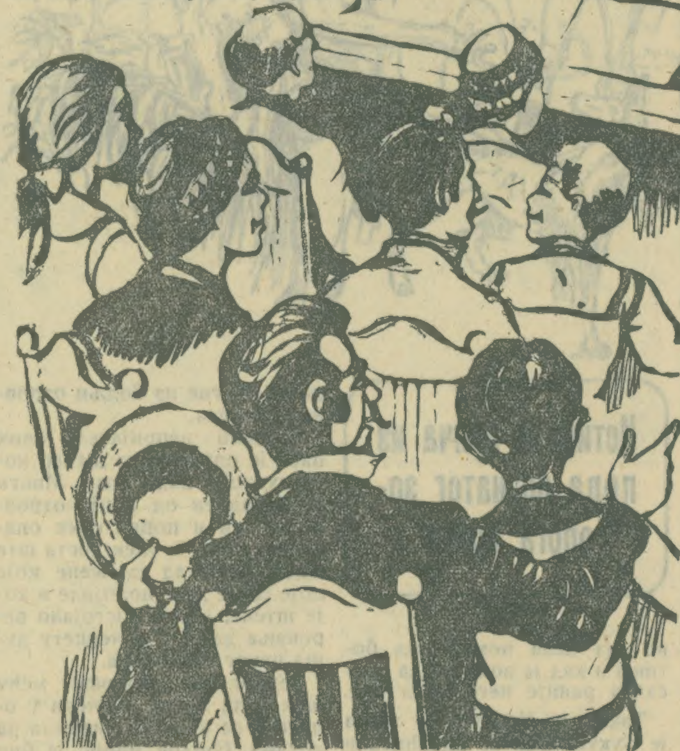
Природњачко друштво у Халеу изабрало га је због овога за свог редовног члана, а познати руски генерал Симеон Зорић, пореклом Србин, позвао га је да у његовој племићкој официрској школи у Шклову, код Могиљева у Белој Русији, буде професор природних наука и математике. Јанковић је овај позив одбио, јер је желео да се посвети једино просвећивању свог народа.

Бавио се мишљу да у Новом Саду покрене српске новине, да ту отвори штампарију и књижару. На повратку из Немачке због овога се задржао извесно време у Прагу. Ту је ступио као ортак у једну штампарску и књижарску радњу како би се упознао са тим пословима. Међутим, кад је стигао у отаџбину на пут су му стале аустријске власти. Од свих замисли могао је да оствари само ону о књижари коју је отворио у Новом Саду. Старао се да она буде добро снабдевена — што се види из каталога ове књижаре, једне од првих у Срба, јер је садржавала и врло напредне књиге нарочито на француском језику.

Његове идеје о потреби оснивања позоришта и његов рад на превођењу позоришних комада за тадашње српско друштво, оставиле су врло дубок траг. Он је први од Срба радио на превођењу комада за позориште и одредио му просветитељски и васпитни смер. У том погледу и Доситеј Обрадовић стоји иза њега. Тако је Јанковић постао и оснивач репертоара српског позоришта и писац првог, код нас, чланка о позоришту и његовом месту у културном васпитању народа.

У његово време су у градове данашње Војводине наилазиле понеки пут немачке позоришне дружине, о чијим представама Срби нису имали најбоље мишљење. Све им је то било страно и Јанковић овако каже у предговору „Терговаца":

„Највећи део мојих сународника и данас још мисли да су комедије не само младости но и старим људима шкодне и само их за немачку измишљотину држе. Међутим, ниједан од мојих сународника није имао прилику вредност комедије упознати јер нема ни једну на свом језику написану, а страни му је непознат".

Тада се говорило да су позоришне представе оних немачких глумаца само „преметање и скакање" намазаних „персона" које гледаоци „видију говорити, кадкад пољубити се, овамо онамо трчати. Премећу се само да новце измаме".

Зато је Емануило Јанковић решио да „ову част људи из њиховог незнања ослободи и комедије добре код њих у бољи кредит (поверење) уведе". Јер, комедија — то је слика живота, у којој се многи: и људи газде, и трговци, занатлије, читаво једно друштво, стари и млади, огледају и могу да „исправе своје недостатке".

Јанковићев превод Голдонијеве комедије „Терговци" први је покушај у српској књижевности да се један позоришни комад унесе у наше друштво као одлично васпитно средство.

Поред овога превео је он још два позоришна комада, и пренео их у српску средину, да би имали што већи утицај. Тако је он постао и наш први прерађивач, оснивач нашег позоришног репертоара.

Један од његових превода — „Зао отац и неваљао син" — приказивали су ђаци у Вршцу на крају школске 1793. године. Гледаоци су били усхићени. О том извођењу писале су и „Славјано-сербске новине", што опет представља прву, у српској штампи, белешку, иако сасвим скромну, о једној позоришној представи.

Тиме је Емануило Јанковић започео стварање првог српског световног позоришног репертоара, који се почетком XIX века нарочито развио захваљујући широкој делатности Јоакима Вујића, једног од најватренијих љубитеља позоришне уметности код нас.

МАЛО СМЕХА

ЗГОДЕ И НЕЗГОДЕ НА ПУСТИМ ОСТРВИМА

КОРИСТ И ШТЕТНОСТ ОКРЕТНИХ ИГАРА ПО ЗДРАВЉЕ

У историји медицине се говори да је хиљадама година игра била један од главних начина лечења. У средњем веку медицина је била приморана да препоручује игру због тога што су се често јављале епидемије сличне беснилу које су се испољавале неразумљивим играњем. Данас се зна да је та појава последица хистеричне реакције мање или веће масе људи. Али се већ често ради лечења многих душевних поремећаја примењују колективне игре.

Корист од окретних игара је у томе што код младих људи развија смисао за ритам и музику. Нарочито су некадашње старинске игре: кадрил, валцер, полка и друге биле пуне ритма и грациозности. Данашње, модерне игре, на пример рок ен рол, захтевају више снаге и издржљивости од играча.

Разуме се да са медицинског гледишта не може бити приговора игри која има за циљ развијање смисла за ритам и хармонију кретања свих мишића, нарочито код омладине која дуже времена седи у клупама. Такође је доказано да су покрети желуца и црева много живљи при кретању него при лежању. Да би испитао ово један чувени немачки професор интерне медицине је сваког дана после ручка и вечере навијао грамофон и са својом женом играо двадесет минута окретне игре. Из тога произилази да је погрешно и штетно оно што већина особа код нас чини — да легне после ручка или вечере и — спава.

Игра је некад била један од важних начина лечења. За старинске игре потребна је грациозност, за савремене — издржљивост

Поред медицинског, окретне игре имају и друштвени значај. На игранци се младићи и девојке упознају, уче се лепом понашању, начину разговарања, ведрини и духовитости. Часови проведени на игранци треба да буду часови пријатног одмора и освежења.

Али окретне игре имају и другу страну. Пре свега игранке се приређују најчешће у неподесним, тесним и загушљивим просторијама у којима се због великог броја играча једва дише. Приликом играња такав ваздух и прашину, задихани играчи дубоко удишу. Сем овога ту се и пуши па свако удише и дим. Поред овога играчи често после игре излазе ознојени у околне просторије да би се „расхладили" а то доводи најчешће до запаљења ждрела, душника или дисајних путева са кашљем и повишеном температуром. Ово је потпуно разумљиво јер је организам прегрејан, слабо отпоран и олакшава продирање клица које се удишу из прашњавог и загушљивог ваздуха. Зато је најбоље да се игранке одржавају на отвореним местима или у већим салама где је проветравање добро.

Окретне игре су за здраву омладину. Свака особа оболела од неке акутне болести ма то био и обичан назеб не треба да иде на игранку јер ће јој се болест погоршати. Још мање је препоручљиво болесницима од туберкулозе да иду на такве разоноде.

Врло је чест случај да младићи и девојке вуку данима и недељама повишену температуру, кашаљ и слаб апетит, у уверењу да је то само „назеб". Међутим то је најчешће почетак туберкулозе коју је игранка још појачала.

Окретне игре треба да буду корисна забава и разонода повољна за здравље а никако повод за болест.

ИНДИЈАНСКИ ПАС

Истинита прича из пера познатог зоолога Крига

Нуу је био хулупи-пас, бедна слика своје врсте. Имао је огромне усправљене уши, упале очи и мршаво тело, толико, да мршавијег није било. Кад би га неко угледао узвикнуо би:

— Какав пас, прави индијански! Преци су му хиљадама година раније такође били индијански пси. Овај води порекло од пре Колумба!

Од овог хвалоспева се Нуу на жалост није угојио. За њега лично би сигурно било боље да се неки од његових чистокрвних предака укрстио са неким псом европске расе Да се то десило он би живео код белаца или бар мелеза на реци Парагвај.

Индијански пас, какав је он у ствари? Бедан, ружан и мршав, подозрив, кукавица и насртљивац у исто време. Осим доброг носа нема ничега што је вредно поменути.

Племена Индијанаца, која се стално селе са места на место, сиромашна су и вечно гладна као и њихови пси. Слободни су као птице, али их је тежак живот притиснуо да и не осећају своју слободу.

Нуу је припадао једном од најсиромашнијих племена Хулупи. Оно је имало само пет мушкараца млађих и способних за борбу, три старца, четири младе жене и две старице, као и мали чопор деце... свега 22 члана, подељена у 5 породица.

Кокетах — „црни ждрал", Индијанац четрдесетих година, био је њихов званични поглавица. Међутим, стара Тукус — „мрав" — била је душа племена. Иако непријатна и свадљива она је користила племену својим паметним саветима. Кад год би изјавила:

— Време је да се иде на реку! — онда је стварно било време да се иде на Пилкомајо. Узводна путовања риба тада само што нису почела и Тукусино племе је могло да заузме најбоља места за риболов, пре других племена Хулупи, Хорота или Тоба.

Кад би рекла:

— Време је нојевих јаја, треба кренути у велику савану! — ишло се без поговора. А кад би љутито викнула:

— Зар не примећујете да је алгаробо сазрео, треба кренути на прославу сунчевог изласка! — онда су сви полазили.

Увек је стара Тукус имала право. А она је већ одавно престала да чешља косу чешљем од бодљикаве палме, па се чак више није ни умивала и једва још била способна да истреби деци гамад из косе.

Кокетах, велики мрачни син, покоравао јој се без речи. По њеном наређењу кретао је у лов или слао извиднице да се увери није ли племе Пилага кренуло у ратни поход против њих. Тукус није могла да заборави да јој је поглавица Пилага, Гарзета, ухватио млађег сина и убио га, скалпирао и тиме заробио његову душу. То се десило оне несрећне године кад су готово сва деца помрла од богиња и кад је вода свуда пресахла раније него икад пре.

Такав је Кокетах и таква је Тукус! Они су одређивали и Нууов живот: крај старе је спавао за време великих поподневних врућина у сенци њене колибе, а са Кокетахом је ишао у лов. Овај га никад није погледао а камоли му се обратио ма и једном речју, али Нуу је добро знао да је Кокетах највештији ловац и да пси који с њим иду успевају да напуне своје стомаке цревима уловљене дивље свиње или јелена. Требало је бити вешт и борбен да се дође до свог дела, јер је племе имало ни мање ни више него 19 паса, готово колико и самих људи.

Дешавало се да понеки пас при лову угине од уједа дивље свиње, неки је остајао мртав у жбуњу јер није могао да се отргне из бодљи отровног кактуса.

Највећи непријатељ ових паса је одувек био јагуар који их ноћу радо лови. Многи су страдали од змија отровница, али и поред свих опасности било је увек доста штенади. Понекад су жене које доје своје дете подојиле и које штене, јер је постојало веровање да је у кученцету душа неког покојника.

Једног дана дођоше међу њих бели људи, обучени у одело и са кожним чизмама на ногама. Њихов мирис је био потпуно друкчији од мириса Индијанаца, и пси су неколико дана били веома узнемирени. Странци су покушавали да говоре нешто псима и да их милују — што ови никад раније нису доживели. Ишли су у лов и убијали својим добрим пушкама много дивљачи, тако да је за псе дошло време пуних стомака.

Бели људи су давали Индијанцима сјајне и шарене стаклене перле и мараме у замену за лукове, стреле и торбе од карагуате, чему се ови нису могли начудити.

Пре него што су странци пошли један од њих показа Кокетаху пуну шаку дувана и пружи прст на Нуа:

—Теби дуван, мени пас!

Кокетах је волео дуван изнад свега и његове очи добише чудан сјај. Крену полако према псу, али овај као да је осетио опасност уједе Индијанца за руку и побеже.

— Остави пса, остави га! — повика стара Тукус. — Зар не знаш да даровање пса доноси несрећу: биће суше, слабог лова и рата са Гарзетом! Рибе ће нестати у реци и алгаробо неће успети. Остави пса! Шта ће он странцима?!

Без пса, они кренуше даље на мазгама. Јахали су узаним индијанским путем, кроз шикару, један за другим. Изненада се испред њих створи један Индијанац. Био је то Кокетах. Капи зноја лиле су му низ чело, а модроцрна коса била је сва разбарушена. У рукама је држао пса Нууа, коме је везао губицу кожним каишем.

— Дувана! — рече Кокетах и пружи руку.

Прими обећани дуван, чак и мало више, предаде пса и нестаде у грмљу.

Глупи индијански пас није хтео да трчи. Није ни сањао каква га будућност чека: имаће да једе колико може, зваће га именом, миловаће га и неће бити батина.

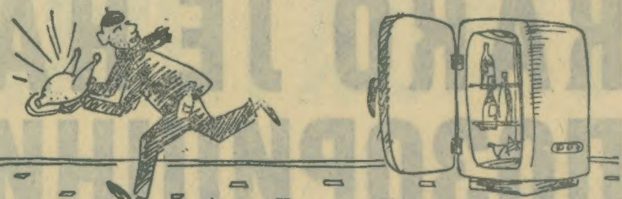
Пошто није хтео да иде, стрпаше га у један џак и обесише мазги на леђа.

Тако је почео нови живот индијанског пса Нууа: тело му се заокруглило, израсла му је сјајна длака. Све је било лепо, али ипак... ипак је нешто недостајало. Како је компликован живот са овим људима! Стално су га опомињали. Зашто да не гризе кожне кајасе кад они тако лепо миришу на зејтин? Ово смеш, ово не! Нуу је губио живце. Често је ноћу сањао како трчи гладан и јадан кроз шуму, прљав и пун бува... али слободан, без обавеза.

Бели господар га је неговао са много добре воље, али једва је чекао да се врати у своју европску домовину, да проведе Нууа улицама и да, хвалећи се, каже пријатељима:

— Ово је прави индијански пас!

До тога ипак није дошло Последње ноћи у логору појавио се као сенка јагуар и однео индијанског пса Нууа.

АТОМСКА ПСИХОЗА И ПОЛИЦИЈА

У кухињу једног института у француском граду Бресту упао је лопов. Из фрижидера је нестало печено пиле, риба, суд са павлаком и једна боца вина. Сумња је пала на месног скитницу, некога Лебедоа, тридесетпетогодишњака без запослења. Отисци прстију? Није их било и због тога је разговор у полицијском кварту изгледао отприлике овако:

— Незгодно — као узгред је напоменуо полицијски инспектор. — Вредност украдених ствари није велика и ми лопова који је појео пиле, да се тако изразим, тражимо из чистог милосрђа. Ствар је у томе што је пиле било подвргнуто разним опитима и због тога је, буквално, било набијено разноразним радиоактивним „стварчицама".

Лебедо је побледео. „Брзо, брзо, водите ме у болницу! — једва је изговорио сломљеним гласом. И — нашао се иза решетака.

БУРАД НА ГРОБОВИМА

Надгробни споменици римских војника који су држали у покорности крајеве данашње Португалије прављени су у облику камене буради. Приликом постављања на надгробну хумку камена бурад су била до врха напуњена вином.

ЗАНИМАЊЕ И ЗУБИ

Британско медицинско друштво за изучавање болести зуба објавило је извештај о узроцима превременог кварења зуба. У том извештају се каже да обућари, тапетари и кројачи који за време рада држе у зубима ексерчиће или чиоде, превремено и бездушно кваре сами своје зубе. Поред тога утврђено је да кисеоник разара зубну глеђ и због тога сталан додир ваздуха са зубима делује на зубе неповољно. Британски стручњаци због тога саветују својим пацијентима да избегавају дисање на уста.

Досетљив

Један новинар у северној Индији издаје новине штампане на листовима дрвета дак. Оне се састоје из свега једног листа формата 25×25 см и стају 50 гроша. Издавач „зелених новина" користи листове дрвета дак зато што оваква штампа не потпада ни под какву забрану.

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ИЗМИСЛИО ВАЗДУШНУ ХИТНУ ПОМОЋ

Прву летилицу на којој је запловио ваздухом, Херман-Гајгер начинио је скоро сам

Мора да је дивно летети као птица! — рекао је кад је имао тек десет година Херман Гајгер, човек који је век провео на снегу и спасао многе људске животе. Отада он сања о томе да постане птица.

Херманов отац је имао обичај да сваке вечери чита новине док би породица слушала. Био је то у неку руку начин да се завири у спољашњи огроман свет. А Херман није познавао чак ни границе својих планина и кад би неко поменуо Америку или Африку — то је превазилазило чак и његову машту. Једне вечери је отац прочитао неку вест о авијацији:

— А шта је то авијација? — запитао је Херман. Кад су му објаснили додао је помирљиво:

— Дакле, могућно је ... Летети се може!

Веома задовољан сазнањем почео је да осматра небо и то му је постала навика све док једног лепог пролећног поподнева није угледао изнад себе, у висинама, авион.

Намах је донео одлуку — кад одрастем постаћу пилот. Још исте вечери је то објавио породици. Резултат је био жалостан: исмејали су га и послали у кревет без вечере.

Херман је био стрпљив — осећао је да ће ипак једном остварити своју жељу. После неколико година његов отац је пешице пошао да на сајму купи краву и овце а да би отишао и вратио се требало је десетак дана. То одсуство Херман је искористио да са једним својим другом, такође љубитељем авијације, у једној оближњој колиби, сагради једрилицу.

Међутим, кад је једрилица била завршена и кад ју је требало изнети из колибе, ствари су се компликовале: сметао је читав један зид! На брзину су га порушили и поправили и када се отац вратио није ништа приметио. Уз огромну пажњу они су успели да једрилицу транспортују до Сиона. Да би она и летела требало је набавити мотовило а за то је био потребан какав стари аутомобил. Само, њега је требало купити — а новца није имао. Од оца није могао да тражи и зато је решио да пређе у Сион и запосли се у једној гаражи.

Механичар

Као добар механичар он је доста зарађивао и штедео. После неког времена успео је да купи стари ауто и направио витло за избацивање једрилице.

Ни сада Херман не крије да му је најсрећнији тренутак у животу био кад је заузео место у једрилици, чврсто стегао команду и успео да се одлепи од земље пошто га је витло повукло. Летео је неколико секунди и одмах слетео.

Неколико година доцније Гајгер је добио пилотску диплому. Али тиме није био задовољан, имао је друге планове. Смишљао је како би могло да се спушта и на залеђене планине. И дошао на замисао да би мали авион, са скијама на трапу могао да атерира на висинама планинских масива.

На жалост, људи које је упознао са својим идејама прогласили су га лудим. А он је имао уговор са једном фабриком и требало је да снабдева неколико пута недељно намирницама оне који су радили на једној брани у високим планинама. Падобраном је бацао све потребе на одређено место и све је добро функционисало.

Једног дана, задовољни његовим радом и успехом, дали су му да помоћу падобрана баци новац за плате радника. Само, пакет са новцем погрешно је пао. Из опрезности Гајгер је пратио пад падобрана и био је у стању да бар приближно одреди то место. Када се вратио испричао је шта му се десило. Неки су посумњали да је новац задржао за себе. То га је натерало да, уз помоћ полиције, не рекавши ни речи никоме, крене пешице у планину. После многих незгода нашао га је и када га је предао сви су му се извинили, али Херман се заклео да неће више дозволити да доспе у сличну ситуацију. Ипак жеља да се спушта на лед није тиме била умањена, већ га је опседала као права фикс-идеја.

Тајна

У тајности је поставио скије на један авион и са једним својим другом кренуо на пут.

Гајгеров авион над планином покривеном снегом. Горе, у оквиру, оснивач ваздушне хитне помоћи

Надлетели су једно место где је снег био погодан за спуштање. Међутим, није се усуђивао да слети. Уплашио се а онда, наједном, постидео се кукавичлука и спустио. Истога дана се још пет пута успешно спуштао а затим се вратио на сионски аеродром и испричао о свему.

Одонда Херман Гајгер спасава алпинисте, недовољно опрезне или оне које је задесила несрећа, снабдева људе који раде на планинама, посећује оне који по неколико месеци остају одсечени од света у усамљеним склоништима.

Данас Херман Гајгер више није сам — оспособио је многе пилоте за овај тежак позив. Има читаву малу флоту која располаже разним лаким авионима и једним хеликоптером.

Када неко запита Гајгера шта ће му бити син, он уверено одговори:

— Неизоставно пилот!

СИТНО али занимљиво

Кад су јавили Таљерану да је један његов пријатељ, познат по својим амбицијама а нарочито рачуници, на самрти, зачудио се:

— Гле! Какав само интерес он може имати од смрти!

•

У Америци има све више риболоваца који недељом лове па су спортски руководиоци почели да се брину да им створе што већу удобност. Усред језера Тексома у Тексасу саграђено је покривено свратиште на кољу са 500 места за пецање удицом. Зграда се зими загрева а лети хлади.

•

Пет пужева из Бургоње је одлетело авионом за Сан Франциско да би учествовало на великој интернационалној утакмици пужева, прикупљених из целог света. Тркачка стаза је већ спремна: 50 сантиметара је дугачка и нарочито препарирана да би била угоднија за мекушце.

•

Хенк Лијокс, чувени холандски укротитељ, није могао недавно на гостовању у Немачкој да изведе у арени своју тачку са пет тигрова. Разлог је био необичан — тога поподнева га је ујео миш и рука му је услед тровања крви постала потпуно непомична.

НЕУСПЕО ПОКУШАЈ

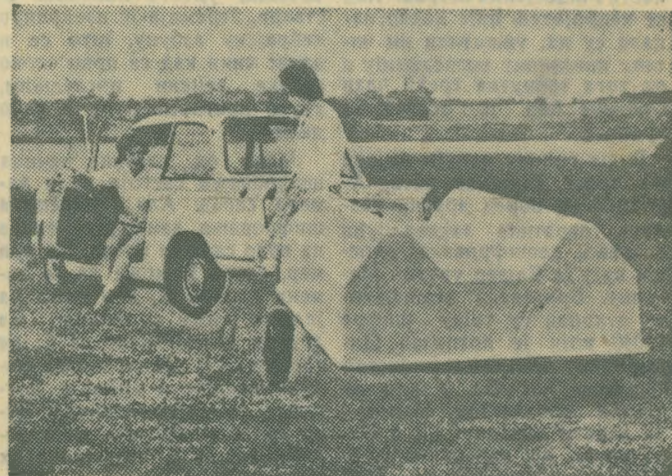
Половином прошлог века појавила се потреба да у Београду буде сграђена стална зграда позоришта које се селило из Ђумрука у кафану код Јелена и Гранд-хотел. Образован је одбор 1851. године са задатком да размотри ово питање и прикупи потребан новац.

Решено је да се подигне зграда на Зеленом венцу где је сада пијаца под тим именом. Ту се завршавала Господска улица, сада Бранкова, и почињала чувена Абаџијска чаршија.

На том месту је у ствари била баруштина у коју су се сливале воде после киша из Кнез Михаилове улице и са Теразија, а преко баре се прелазило чамцима. Каналом је доцније вода одвођена у Бару Венецију која се простирала поред Саве у простору Карађорђеве улице и железничке станице. Када је 1884. изграђена станица баром Венецијом се називао део ка Мостару и Сењаку где је сада Сајмиште.

Пријављена су два пројекта за зграду позоришта. Први је израдио Јосиф Касано, Италијан који се случајно затекао у Београду, а други: Чех Јан Невола који је службовао у нашем министарству грађевина.

По пројекту Касана, који је прихваћен, почели су радови 1852. године. Под баруштином је био муљевит терен и дозвољавао само темеље на шиповима па их је пободено преко две хиљаде. Али вода се појавила и над њима а и читав сутерен је огрезао у њој. Због тога, као и због недостатка новчаних средстава били су обустављени даљи радови. У међувремену су се показале пукотине и на већ озиданим деловима тако да више нико није био расположен да финансира даље грађење нарочито када је и званична комисија утврдила да је бесциљно мислити на подизање зграде на таквом терену. Тако је зидање позоришта одложено до 1869. када је озидана друга зграда на данашњем Тргу републике.

ПРИКОЛИЦЕ ЗА СВЕ

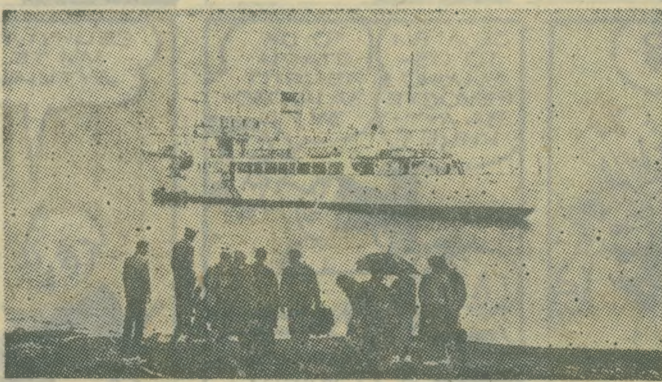
Овог лета Енглези су многе туристе изненадили једном новином: приколицом која је тешка свега сто килограма и у коју може да се стави 200 килограма ствари.

Њен поклопац, кад се подигне на четири лаке и јаке шипке, постаје балдахин изнад лежаја за двоје. На води он се претвара у чамац коме може да се придода мотор.

Приколица за све чак је и релативно јевтина. Познато је да многе приколице коштају колико и сам аутомобил који их вуче, па чак и више, док овај изум енглеског инжењера стаје око 120 енглеских фунти.

Изложба три стила

Изложба уметничких дела од бакра у готском, ренесансном и барокном стилу недавно је отворена у Ганту, у Фландрији. Више од 70 музеја, цркава и приватних колекционара из Западне Немачке, Белгије и Холандије изложили су разне предмете од којих су неки први пут изложени јавно. На изложби се могу видети и поједини примерци надгробних споменика.

ЉУДИ НА СТРОМБОЛИЈУ

Мало острво Стромболи лежи у Тиренском мору између Калабрије и Сицилије. Његов највиши врх је познати вулкан на 926 метара изнад морске површине. Сваке недеље једном, у 6 сати ујутру, пристаје брод из Напуља, иако му до Стромболија треба цела ноћ путовања, без пристајање ма где.

Ујутру се пружа диван поглед на сивкасту силуету успаваног острва са кога се сваких 12 минута виде црвени одсјаји ерупције вулкана. Недалеко од обале брод се усидри, а његова сирена опомиње оне на обали да му приђе један мањи чамац и преузме с брода људе и робу. Долазак брода је увек догађај дана. Сви изиђу на обалу да би махали онима који полазе и поздравили оне који стижу, као и да би узели животне намирнице и пошту. Када брод дигне сидро и ишчезне у даљини разилазе се острвљани кућама. Само потмула грмљавина вулкана их подсећа на сталну опасност у којој живе. Али сунце је ту тако топло, лов на рибе тако обилан а вино тако слатко да ни живот на вулкану не представља проблем.

СТАКЛО с гаранцијом

Шофери аутобуса марке „Икар“ у Мађарској ускоро ће добити н . својим кабинама нова окна од необично издржљивог стакла. Ново стакло је шест пута јаче од обичног и може да издржи тежину одраслог човека.

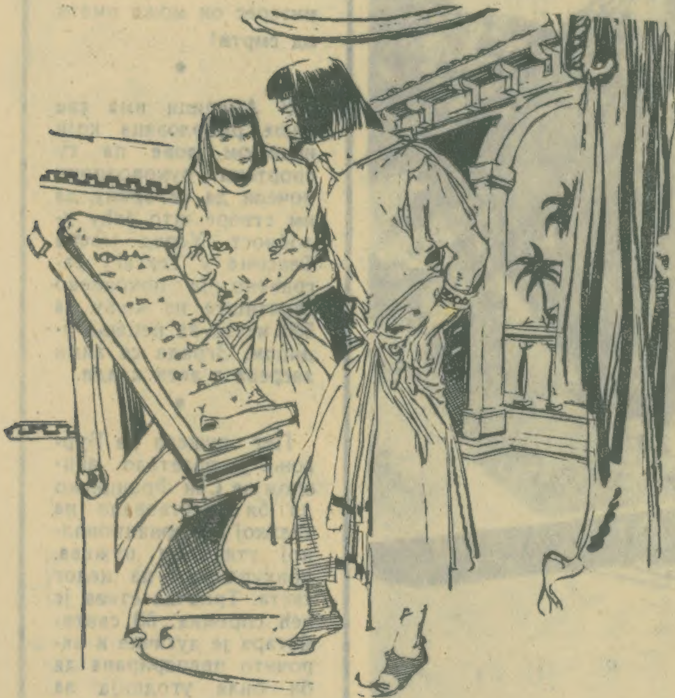
Џиновска књига

Канадско министарство рударства издало је, додуше у свега једном примерку, књигу која је вероватно једна од највећих и најнеобичнијих на свету. Већа је од одраслог човека и има 30 страница које нису од папира, већ од алуминијума. Поред својих редовних послова, канадско министарство рударства бави се и обимним научним радом и џиновска књига у ствари представља неку врсту извештаја о достигнућима на научном пољу. Књига носи наслов „Канада“ а њене корице краси уметнички израђен у бронзи државни грб.

ШИФРЕ И ДЕШИФРОВАЊЕ

ШИФРЕ СУ СТАРЕ КОЛИКО И СВЕТ. — КО ЈЕ ПОРАЗИО ЈАПАНЦЕ У II СВЕТСКОМ РАТУ КОД МИДВЕЈА?

Захваљујући откривању тајне у неким јапанским шифрованим депешама за време другог светског рата, савезници су били у могућности да ток ратних операција окрену у своју корист чак и кад им снага није била нимало наклоњена. Савезнички стручњаци дешифровали су наређења Токија јапанској флоти из којих су сазнали њен састав, време и правац кретања. Поморске снаге су им биле малобројне, али су се концентрисале у области Мидвејских острва. Кад се непријатељ није надао, напали су их, уништили им читаву инвазиону експедицију и од тога тренутка трећи члан Осовине био је осуђен на пропаст.

Више година раније, за време првог светског рата, Америка је, поред других разлога, заратила захваљујући и једној дешифрованој депеши коју је Кајзер упутио Мексику. Британски дешифранти открили су тајну шифре 13040 коју је потписао Циммерман, немачки министар спољних послова. У њој су Немци предлагали Мексику да зарати против САД а Немачка ће му, као накнаду, осигурати присаједињење Тексаса, Новог Мексика и Аризоне. Тадашњи председник Вилсон објавио је садржину немачке поруке што је у Америци изазвало велико негодовање и то је био један од непосредних повода да се Америка придружи савезницима.

Шифровање је старо готово колико и писмо. Још Египћани су употребљавали три врсте хијероглифа да не би свако могао да разуме државну кореспонденцију. И у Библији има шифрованих места. На пример, код Јеремије у 25, глави и 26. стиху стоји реч Шешак, уместо Вавилон. У ствари, Јеремија је изокренуо хебрејску азбуку, што се и данас чини кад се прво слово азбуке замени последњим, друго претпоследњим и тако даље.

Један од главних начина шифровања састоји се у замени слова. Али савремена шифровања замењују слова на врло сложен начин. На пример, слово Е може да се замени словом К, али само на једном месту у депеши; на другом је замењено са С, на трећем са П. Да се оваква порука напише и прочита потребно је много времена. Зато се са напретком електронике дошло и до нарочитих уређаја који при куцању одмах врше разне замене слова а касније, кад се таква порука стави у одговарајући „електронски мозак“ добије се нормалан редослед слова и речи.

Да продре у тајну гомиле слова која на први поглед немају никакве везе, криптолог полази од сазнања да се у сваком језику извесна слова употребљавају више а друга мање. Узмимо као пример енглески: најчешће је слово Е, и ако се према томе, у некој њиховој шифрованој депеши најчешће понавља слово Х, онда би требало да оно означава слово Е.

Савремени криптолози се служе електронским машинама помоћу којих испитују хиљаде могућности за одгонетање шифрованих порука. Помоћу тих машина врше класификацију слова по учестаности употребе. Једна електронска направа за два до три дана уради оно за шта би иначе требало више месеци. Постоје чак и такве електронске машине које аутоматски проналазе кључ за дешифровање и одмах преводе ухваћену поруку на њихов отпремни језик. За време последњег светског рата Немци су се користили једним таквим роботом — тумачем.

Међу савременим државама САД су земља која највише троши на хватање и тумачење шифрованих порука других народа. Америка располаже мрежом од око 2.000 прислушних станица које хватају телеграме у шифрама свих држава у свету. На том послу ради око 10.000 стручњака.

Још је Едгар Алан По тврдио да не постоји тако генијални шифрант који ће да састави поруку коју други генијални човек неће протумачити. Међутим, овај писац није био у праву. Постоје могућности за стварање таквих комбинација слова које нико не може да одгонетне. Замените свако слово једне поруке са два било која, али унапред утврђена слова или броја, па таквим бројевима (словима) додајте друге и то употребите само једанпут видећете да ту вест нико више неће разумети. У овом случају, колико има порука толико мора да има и кључних комбинација.

Па ипак државе не приступају овом методу, јер је сувише заметан. Дипломатска пошта је ионако из дана у дан све већа и када би курири за сваку поруку носили посебну књигу-кључ за тумачење, морали би да путују са безброј кофера. Томе треба додати и огроман посао за стварање кључева, писање и дешифровање депеша, на чему би морала да ради армија људи.

АНЕГДОТЕ

Не ӣрима савеӣ

Готфрид Келер није био само одличан писац, већ и велики љубитељ добре капљице и живота уопште. Једном приликом када му је изненада позлило потражио је савет лекара.

— Шта пијете? — запитао га је лекар.

— Најрадије чисто вино.

— Колико?

— Најмање једну флашу дневно.

— Да ли пушите?

— Да.

— Е, морали бисте да оставите и једно и друго.

Келер скочи, зграби шешир и крену према вратима. Збуњени лекар повика за њим:

— Али ,ја узимам десет марака за савет.

— Па ја га уопште не примам, — одговори Келер и залупи вратима.

Ућуӣкао ӣа...

Немачки песник Лилиенкрон (1844—1909) ућуткао је једном приликом свог сабеседника који је имао обичај да се хвалише својим прецима:

— Ви ме подсећате на кромпир.

— Како то мислите ?

— Јер и код вас оно што је најбоље — лежи под земљом.

Почеӣник

Рихард Вагнер је једном приликом попустио пред молбама једног од својих пријатеља и примио у оркестар новог свирача на позауни. На првој проби млади почетник није успео да се укључи када је наишла његова соло партија. Вагнер је лупнуо палицом по пулту и зауставио оркестар. Почели су испочетка, али ни другог пута он није успео. После још једног неуспелог покушаја дошао је крај и Вагнеровом стрпљењу. Он је повикао, обраћајући се неспретном новајлији:

— До сто ђавола, ако сте почетник, онда почните већ једном.

ЗАБАВНИ КОКТЕЛ

Да би се цифра 21978 учетворостручила довољно је да се бројке напишу обрнутим редом: 87912.

Ако се у посуду с водом убаци прегршт соли ниво течности у боци неће се подићи, већ ће се спустити.

Момент — то је староенглеска мера за време, која је равна половини минута.

Пречник очне јабучице приближно је једнак код свих људи — око 24 милиметра — и готово се не мења са узрастом. Због тога нам очи код деце изгледају крупније него код одраслих људи.

На острву Доминик жене говоре сасвим другим језиком од мушкараца.

Риболовци из Гран Чака, у Јужној Америци , не хватају рибу удицама и мрежама, већ лопатама. Наиме, за време лета рибе се заривају у муљ одакле их они ваде мотикама и лопатама.

Ниво воде у Атлантском и Тихом океану исти је једино у фебруару. Осталих месеци у години ниво воде у Тихом океану виши је од нивоа Атлантика.

Звук се кроз гранит простире 13 пута брже него кроз воду.

Асирски барељефи, израђени пре 2500 година, приказују нам дивље псе веома сличне бернардинцима који су у 18. веку постали чувени као пси-спасиоци.

БРЕТОНСКА народна ношња

Мало ко зна да је француско полуострво Бретања веома дуго сачињавало потпуно независну државу, као војводство. Тек за време Шарла VIII војводство је 1491. присаједињено Француској, али Бретонци су до данас сачували неке своје старе обичаје. Поред обичаја очувана је лепа народна ношња коју сељаци па и грађани облаче о ретким празницима када изводе на народним инструментима фолклорну музику.

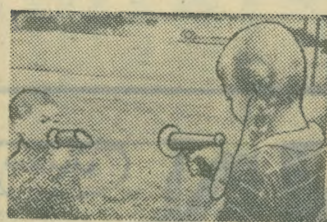
ЗБОГ ДЕЦЕ

Недавно су пронађени затварачи за флаше са лековима које деца не могу да отворе. Да би се избегла опасност да дете отвори затварач на некој флаши са леком и да из ње узме неке опасне пилуле, пронађен је пластични затварач који се зашрафљује. Али, да би се могао одшрафити, он мора истовремено да буде притиснут, што већ представља тешкоћу за децу испод шест година, када су она најсклонија за такве ствари и када им је теже указати на опасност.

За изигравање саобраћајних прописа

Амерички аутомобилисти стекли су недавно необичну техничку новину: детекторски радио-локатор величине кутије за цигарете који аутоматски сигнализира возачу ако га гони полицајски ауто. Занимљиво је да је цена овог локатора знатно нижа од казне за прекорачење брзине

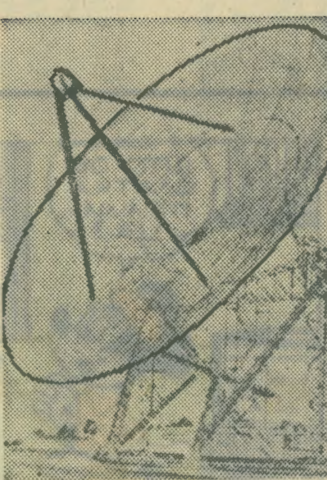

СУНЧАНИ ТЕЛЕФОН

Глас између телефонског предајника и пријемника путује преко рефлектованих сунчевих зракова. Малишанов глас проузрокује вибрацију огледала на предајнику, а ово пулзацију одбијених сунчевих зракова. Фотоелектрична ћелија у пријемнику претвара пулзације у електричне импулсе који се чују као звуци уз помоћ слушалица.

НАЈВЕЋИ РАДАРСКИ ТАЊИР

Овако ће изгледати тањираста антена велика 45 метара на радарском телескопу Станфорд универзитета кад буде завршена ове године. То је највећа антена ове врсте у САД која ће служити за одашиљање и примање сигнала приликом проучавања Сунца и других небеских тела.

ПОЛИЦИЈСКИ СКУТЕР НА ЈЕДНОМ ТОЧКУ

Ово је експериментални скутер који полиција испробава у њујоршком Линколн тунелу. Он ће омогућити брзо кретање дежурном полицајцу. Тежак је 250 килограма, има само један точак, а на другој страни се ослања и клизи на обичној шини. Може да се креће у оба правца брзином од око 50 километара на час.

Зашто увек ПЛИН

Токијска компанија за производњу и растурање плина по градовима обратила се недавно јапанском радију и телевизији, уредницима књижевних листова и часописа као и појединим књижевницима следећом изјавом-протестом:

„Зашто убијате људе само плином када могу да се нађу и друга средства за убиства и самоубиства?

Наиме, у већини модерних јапанских романа, прича и

драма, убице обично кухињским плином отпремају своје жртве на други свет.

Неочекивани хуманизам у ствари је страх плинске компаније да све већи број тровања плином јунака из књижевности, не доведе до опадања употребе плина а тиме и до смањења њених прихода.

За љубитеље аутомобила

У Француској, нарочито у Паризу, саобраћај моторним возилима постао је непријатељ број 1 за мир грађана, па ипак је све више оних који без аутомобила не могу. На дан 31. децембра 1960. године у земљи је било 6,340.000 аутомобила, што значи једна кола на седам Француза или на пет Парижана. Исте године јавило се у овој земљи 1,620.000 кандидата за полагање шоферског испита, од којих су 30% жене. Међутим испит је положило 57% пријављених.

У овој, као и другим државама, највише се продају половна кола. Године 1960. продат је 762.361 нов аутомобил за готово, 331.005 је купљено на кредит, а половних је купљено 1,713.941.

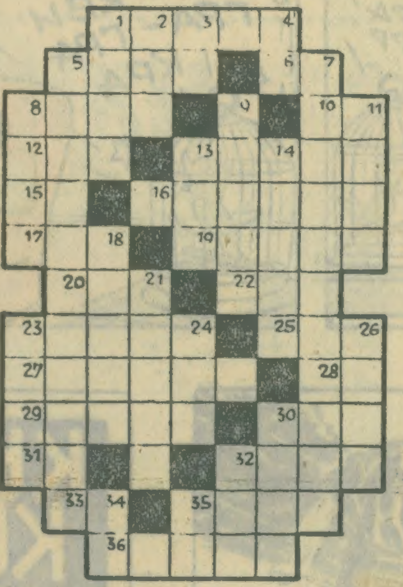
Занимљиво је погледати неке цифре које се односе на ову земљу од пре пола столећа. Године 1.900. произведено је свега 2.000, 1905. 14.000 а 1913. 45.000 аутомобила. После првог светског рата 1918. индустрија је дала свега 18.000 аутомобила.

Но вратимо се за још коју деценију уназад. Прва трка са експлозивним аутомобилским мотором одржана је 1887. године. Стаза се протезала од моста Неји до Версаја и натраг. На овој трци учествовао је један једини „такмичар".

Године 1894. одржана је велика аутомобилска трка од Париза до Руана. Том приликом је „Њујорк хералд" послао у Француску свог специјалног дописника који је трку пратио на — бициклу. Тада се за овај изум обично говорило: „То не вреди ни колико једно добро коњче".

На крају још један податак. Године 1896. оржан је у Паризу „Салон бицикла и аутомобила." Године 1901. он се претворио у „Салон аутомобила и бицикла," а касније је назван само „Салон аутомобила".

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: град у Канади; 5) покрајина у Грчкој; 6) памет; 8) смејање; 10) апострофирана свеза; 12) швајцарски национални јунак; 13) опера од Пучинија; 15) река у Аустрији; 16) живахна шпанска народна игра; 17) медикамент; 19) див, горостас; 20) део лица; 22) биолошка наследна јединица; 23) рински камен; 25) Наполеонов војсковођа (Мишел); 27) тропско воће; 28) предлог; 29) посуда за воду; 30) река у Црној Гори; 31) кост (мед.); 32) шпански сликар (Франциско); 33) лична заменица; 35) лековита вода; 36) врста атмосферског талога.

Усправно: 1) марка аутомобила; 2) миран; 3) мера за површину; 4) хемијски симбол за злато; 5) истакнутост, важност; 7) острвље у Пацифику; 8) начин писања; 9) област у Македонији; 11) држава у Азији; 13) кретање воде; 14) један хемијски елемент; 18) део хода; 21) представничко тело у неким западним земљама; 23) мађарски шаховски велемајстор; 24) вунена марама; 26) поема И. Г. Ковачића; 30) притока Саве; 32) град у Белгији; 34) историјско место у Малој Азији; 35) хемијски симбол за баријум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Лоара; 6) Тајланд; 8) ово; 9) Аре; 11) Висконсин; 14) ес; 15) Ула; 16) но; 17) Тула; 19) га; 20) ла; 21) кн; 22) А(нтон) А(угустинчић); 23) тоуп; 25) од; 26) гро; 27) ем; 29) Чајковски; 32) ине; 33) Тар; 34) антимон; 37) Авлин.

Усправно: 1) Лаос; 2) ој; 3) Алтона; 4) ра; 5) анас; 6) Твист; 7) Дрина; 8) ове; 10) ено; 12) Кула; 13) на; 18) Ула; 19) гну; 21) кров; 22) Адана; 23) тротил; 24) Декан; 25) очи; 26) Г(олдони) К(арло); 28) мир; 30) Јена; 31) Стон; 35) Т(енеси) В(илијамс); 36) ми.

АУТОМАТ — СТРАЖАР

У Сједињеним Америчким Државама пронађен је уређај који може да се прикључи на телефонски апарат у јавним говорницама и на све друге аутомате за продају разне ситне робе. Ако каква злонамерна особа убаци у телефон или аутомат лажан новац или дугме, глас с магнетофонске траке закрешти: „Хуљо, шта то радиш?"

ОПЕКОТИНЕ РЕНДГЕН ЗРАЦИМА ИЗЛЕЧИВЕ

Опекотине настале услед рендгеновог зрачења могу да се лече оперативним путем — изнео је западнонемачки лекар на саветовању хирурга. Опекотине после обичног залечења коначно се лече пресађивањем коже. Он је понекад морао да изврши по дванаест узастопних операција да би трансплантацијом коже постигао коначну регенерацију ткива на изгорелим местима.

Јесте ли већ чули да...

... најстарији ликовни документ о Београду је гравура у дрвету из

1521. године, рад непознатог уметника а штампан у Нирнбергу.

... архитекте Марије Терезије су по читавој Војводини зидали грађевине мирног и достојанственог стила који је одговарао упрошћеној италијанској Ренесанси.

... човек је у стању да осети укус једне мале кашике шећера растопљене у 7 литара воде или исте количине

соли у 38 литара, као и једне кашичице кинина растопљене чак у 3.800 литара воде.

... живот у Винчи, на самој обали Дунава на Белом брду, трајао је најдуже у читавом Подунављу, а почео је у првој половини 3.000. године пре наше ере.

... данашњи Булевар револуције служио је старим Римљанима као главни пут за Костолац.

... обичај по коме човек и жена седе заједно за столом потиче из 1455. године. У то време су увек по две зва-

нице, обично муж и жена, јели из једног тањира и пили из исте чаше.

...Марија Медичи добијала је копривњачу чим би погледала ружу макар она била и на слици.

... сиромашна рударска насеља поред Саве, 2.000 година пре наше ере била су Чукарица и Сењак.

... класичан балет у Француској почиње да се изводи тек када је

1661. године у Паризу основана краљевска балетска академија.

... тоалета француске краљице Марије Медичи, жене Анрија IV, коју је имала на крштењу свог сина, будућег Луја XIII, била је украшена са 30000 перли и 3000 дијаманата а тежила је 25 килограма. Мада није била најтежа коју је једна жена икад понела била је најскупља — стајала је око 7 милијарди старих франака.

... у Чилеу је забрањено ношење шешира чији обод има у пречнику више од 1,75 ме-

тра јер због њих се најчешће догађају саобраћајне несреће.

... Трафалгар-сквер, најпознатији лондонски трг, носи арапско име. То је сложеница од две речи, тарат-алгар, што значи „Рт пећине", дакле „Пећински рт".

НАПРАВИ САМ

Електрична батерија

Да бисте научили како сами да направите електричну батерију која може да гори у лампи или чак да покреће мали мотор, треба пре свега да вам покажемо како ћете на најлакши начин произвести електричну струју.

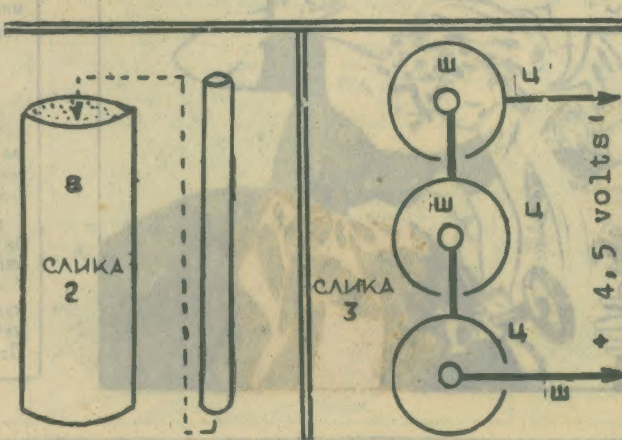
За једноставну батерију вам је потребно: једна велика шоља, кафена кашичица, виљушка, плочица од цинка дугачка око 20 а широка 2 сантиметра, једна бусола, комад врло танког угља-кокса (3 до 6 мм) и доста кухињске соли.

На слици 1) видите по коме реду ћете слагати делове: завијте комадиће угља у једну крпу којом обавијте и дршку виљушке, па све то увежите канапом да добије изглед кобасице. Онда то ставите у посуду коју сте пре тога до пола напунили јако сланом водом. Зупце виљушке наместите да леже на једном крају кашичице (наслоњене на бусолу) чији други крај треба да додирује цинкана плочица која је такође једним својим крајем у шољи са сланом водом. Али пазите да се не додирује у води са виљушком увезаном у крпу.

А сад ево како струја кружи: од цинкане плоче, једног пола батерије, кроз кашичицу, затим дуж виљушке враћа се у шољу и тако стално док се батерија не истроши.

Као доказ да струја постоји у овом колу послужиће вам скретање магнетске игле у бусоли: довољно је да „пресечете струју" ако одвојите зупце виљушке од кашичице — игла ће се намагнетисати сваки пут кад контакт буде прекинут или успостављен.

Сад ћемо вам показати како ћете начинити праву џепну лампицу. За њу нису важне димензије, мада ће њен век зависити од тога, јер свака ће давати јачину од 1,5 V.

Набавите једну цинкану цев (а, на слици 2) и у њу ставите једну шипку угља обавијену смешом диоксида мангана (б). Све то залијте топлим раствором желатина коме се још дода амонијачна со. Чим се охлади раствор се претвори у желе.

На угљу (позитивном полу) као и на цинку (негативном) потребне су мале штипаљке да би се створио контакт.

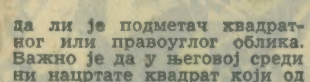
Ако хоћете да начините јачу лампицу од 4,5 V поставите 3 „серије" као што видите на трећој слици: угаљ једног везан је за цинк другог, угаљ овог за цинк трећег. Остају тада једино слободни један угаљ и један цинк који су полови батерије од 4,5V.

Да бисте успели у овом послу треба добро да пазите да се цинкане плочице не додирују: јер ће у том случају све бити уништено. Зато их изолујте комадићем танког дрвета. Најзад, запамтите још и ово да никад не треба да ставите у контакт два краја једног истог елемента јер ће се тада ваша батерија потпуно истрошити.

СТАБИЛНА МАСТИОНИЦА

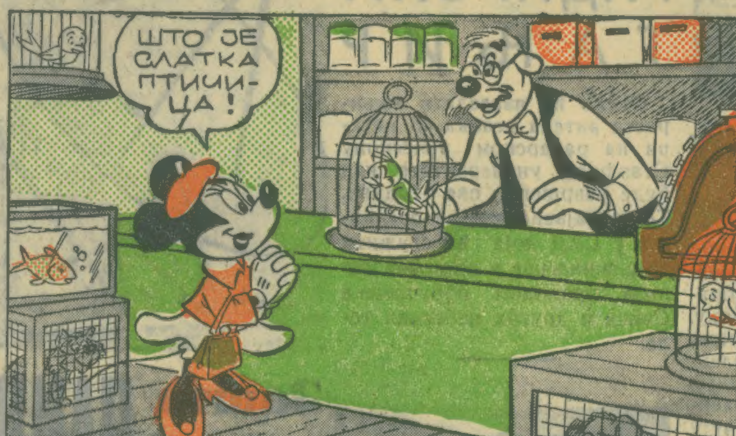
Знамо да ћете нам одмах приговорити што помињемо мастионицу кад живимо у ери налив-пера. Само, не заборавите да није пожељно да ђаци у основној школи пишу налив- пером јер кваре рукопис, а осим тога за цртање је потребан туш и разна мастила у боји, па према томе и мастионица. А она треба да буде стабилна да се не би превнула и покварила „драгоцени уметнички рад" који су с много труда и муке израдили наши најмлађи.

Незгода малих флашица за мастило и туш је у томе што њихово дно обично није довољно широко. Шта је онда потребно да би постало сигурно? Просто, комад дебелог картона. Није важно

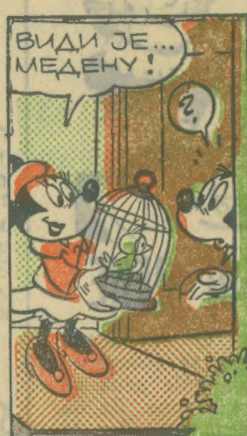

да ли је подметач квадратног или правоуглог облика. Важно је да у његовој средини нацртате квадрат који одговара димензијама дна флаше. Усеците добро наоштреним перорезом две линије: А—Б и В—Г (слика 1), и онда усправите четири троугла да бисте у шупљину уметнули флашицу. Посао није тежак али је веома користан, што ћете увидети већ првом приликом кад мастило или туш употребе ваши малишани.

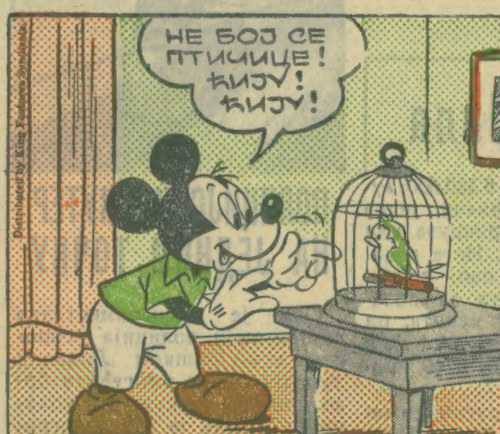

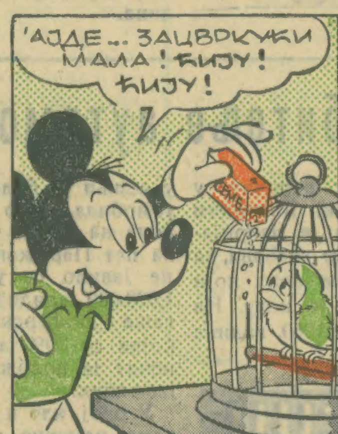

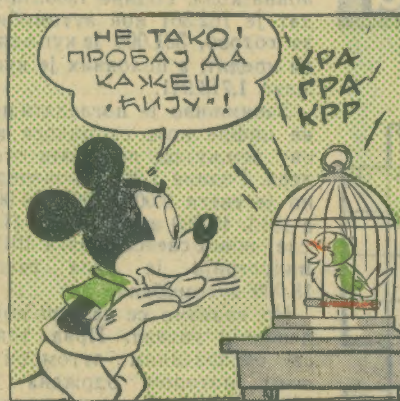

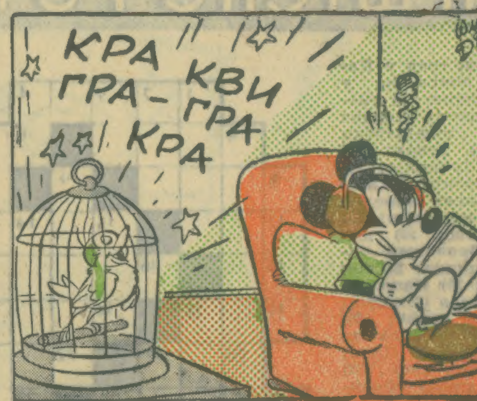

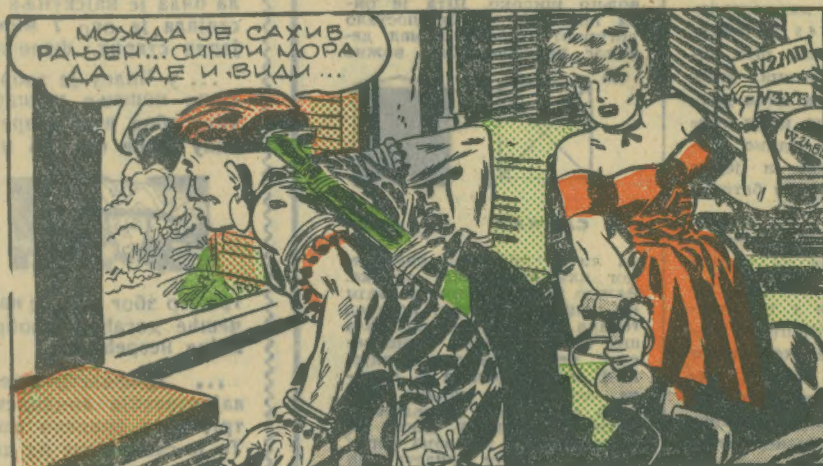

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

НЕ МОЖЕ БИТИ ГОРА...

Шетајући градом беспослен, Попај оде на једну изложбу слика. Разгледајући платна он се заустави пред једним, кад му приђе творац те слике.

— Како вам се допада моја слика?

— Тја, могла је да буде и гора!

— Немојте да ме вређате. Повуците реч натраг!

— Врло радо! Дакле, гора није могла бити!

ПАТА КАО ДАКТИЛОГРАФКИЊА

После једне веће свађе са Пајом, Пата одлучи да се запосли као дактилографкиња. Али већ првог дана шеф јој рече:

— Кажете да сте одлична дактилографкиња, а сада видим да не умете да промените пантљику на машини.

— То је тачно, шефе, али ни Бетовен није знао да штимује клавире, па је ипак био велики композитор.

НИЈЕ ОН УЗЕО

Попај и Пера Ждера седели после ручка и Пера узео од Попаја једну цигару. Запали је, повуче један дим и онда рече:

— Попају, ти имаш одличне цигаре. Где си их узео?

— Нисам узео, ја сам их купио, а ти си узео од мене! — одговорио је мирно Попај.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд. Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. Жиро рачун бр 101 20 1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900. полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.